

Torsdagen den 23 januari

Kl. 12.00–15.45

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2024/25:88 till konstitutionsutskottet

Motion

2024/25:3297 till trafikutskottet

§ 2 Svar på interpellation 2024/25:317 om kvinnors ekonomiska utsatthet och överskuldsättning

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Anna Wallentheim har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen planerar för att rikta det förebyggande arbetet mot skuldsättning och säkerställa att det finns ett tillräckligt stöd för unga kvinnor i ekonomisk kris.

Att skydda konsumenter från att hamna i en skuldfälla är en prioriterad fråga för regeringen. Problemen med överskuldsättning har inte bara att göra med samhällsekonomiska effekter i form av bland annat produktions- och skattebortfall. Överskuldsättning innebär också kostnader för socialförsäkringssystemet, rättsväsendet och sjukvården.

För enskilda kan det medföra långvarig skuldsättning, vara stigmatiserande och leda till psykisk ohälsa. Detta är mycket allvarliga konsekvenser inte bara för den skuldsatta personen utan också för dennes familj. Regeringen ser allvarligt på de risker som kan medföra att allt fler tar lån som de inte kan betala tillbaka.

Ekonomisk jämställdhet är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Till detta kommer förstås också vikten av att alla människor ska ha möjlighet och förutsättningar att bygga upp sin ekonomi för att känna både trygghet i vardagen och en tro på framtiden.

Under en längre period har antalet överskuldssatta personer i Sverige ökat, framför allt antalet unga. Enligt Kronofogdemyndighetens senaste uppföljning ökar unga kvinnors skulder mer än männens. En förklaring till

det kan sannolikt vara att det i dag är väldigt lätt att handla på kredit, inte minst på nätet.

För att motverka överskuldssättning har det under de senaste åren genomförts en rad åtgärder, bland annat regler om ränte- och kostnadstak, hårdare krav på marknadsföringen av krediter och bestämmelser som anger att kredit inte får vara ett förvalt alternativ, eller presenteras först, vid köp online.

Utbudet av konsumentkrediter har dock fortsatt att växa i snabb takt. Att det har blivit enklare att lämna krediter över internet bidrar också till att skapa osunda konsumtionsmönster.

Mot bakgrund av denna utveckling, och för att komma till rätta med riskfylld kreditgivning, krävs ytterligare åtgärder. Regeringen remitterade förra året en promemoria med förslag om att skärpa kraven på tillstånd för dem som lämnar konsumentkrediter. Förslaget innebär att det ska krävas tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse för att få lämna eller förmedla krediter till konsumenter. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Vidare har riksdagen nyligen, efter förslag från regeringen, beslutat att utöka tillämpningsområdet för samt skärpa reglerna för ränte- och kostnadstaket. Dessa regler börjar gälla den 1 mars i år. I budgetpropositionen för 2025 har regeringen även aviserat att den kommer att tillsätta en utredning som ska lämna förslag i syfte att motverka överskuldssättning.

När det gäller stöd till skuldsatta är de budget- och skuldrådgivare som finns i kommunerna viktiga. Budget- och skuldrådgivare ska genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer.

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Uppdraget ska redovisas senast i mars i år. Vidare har Kronofogdemyndigheten fått ett uppdrag i regleringsbrevet för i år att stödja kommunala budget- och skuldrådgivare. Det ska redovisas i oktober 2026.

Jag följer noga utvecklingen på området och avser att vid behov återkomma i frågan.

Anf. 2 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Under juledigheten gjorde Sveriges Radio ett reportage som visade att polis och socialtjänst larmar om att allt fler unga kvinnor i vårt land börjar sälja sexuella tjänster men också sina egna kroppar för att kunna ha råd att betala sina skulder och räkningar. Det ledde till att jag skickade in en interpellation som egentligen hade flera frågeställningar. Efter diskussion med kammarkansliet beslutades att det var något som fick delas upp på flera statsråd.

Jag vill börja mitt anförande med att vara tydlig för den som lyssnar, om man anser att jag inte tillräckligt talar om det ena eller det andra eller lyfter upp den problematik som bland annat skuldsättning leder till med att unga kvinnor i Sverige i dag tvingas sälja inte bara pornografiskt innehåll utan också sina egna kroppar för att betala av skulder. Det beror inte på en oförståelse eller att jag inte bryr mig. Det blir en debatt som är uppdelad på flera statsråd. Nästa vecka ska jag bland annat ha debatt med jämställdhetsministern.

Fru talman! Unga kvinnor i Sverige står i dag inför en oroande utveckling. Antalet unga kvinnor med skulder har ökat dramatiskt, precis som statsrådet nämnde, under det senaste decenniet. För unga kvinnor har skulderna ökat med 106 procent. Det är ett allvarligt tecken på att unga kvinnor i vårt samhälle inte bara är ekonomiskt utsatta utan också tvingas in i alltmer riskabla livssituationer.

Det vi nu ser, enligt rapporter från polisen och socialtjänsten, är att allt fler unga kvinnor tvingas sälja sexuella tjänster för att betala skulder och räkningar, att ha råd med mat eller sin hyra. Det är en tragisk konsekvens av att unga kvinnor inte har tillräckligt med stöd när de hamnar i ekonomiska svårigheter.

Visst är det positivt att regeringen nu utreder ytterligare åtgärder för att förhindra överskuldssättning. Men när det gäller att förhindra att unga kvinnor hamnar i denna utsatta situation handlar det om mer än att bara adressera kreditgivning.

Vi behöver en politik som ger unga kvinnor de verktyg de behöver för att kunna bygga en trygg och hållbar ekonomi. Det är ett långsiktigt arbete som måste starta redan nu. Vi kan inte invänta utredningar som ska vara klara sedan, utan vi måste göra något för att hjälpa de kvinnor som är utsatta redan i dag.

Vi socialdemokrater har alltid stått upp för att alla människor oavsett kön och bakgrund ska ha en trygg ekonomisk grund att stå på. Vi måste satsa på att förhindra att unga kvinnor hamnar i denna utsatta situation genom att stärka stödet till unga i ekonomisk kris. Då behövs både ett förebyggande arbete mot skuldsättning och ett samhälle som inte lämnar unga kvinnor att kämpa ensamma.

Statsrådet nämner i sitt svar att regeringen planerar att stärka den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det är något som är bra. Men jag kan inte nog betona att det är för sent för många av de unga kvinnor som är utsatta och i akut behov av stöd i dag.

Därför vill jag fråga statsrådet: Vad gör regeringen här och nu för att stoppa denna utveckling och säkerställa att unga kvinnor inte tvingas in i prostitution eller sexuell exploatering för att lösa sina ekonomiska problem?

Anf. 3 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Precis som Anna Wallentheim säger här är flera ministrar inblandade. Det är så i en del frågor. Det gäller inte minst frågor som ligger under civilministern. Det är många ministrar som är inne och hovrar på ungefär samma område, vilket ibland komplicerar riksdagsdebatten här i kammaren.

Icke förty gläder det mig att det fortsatt ska vara debatter också med andra ministrar om detta område. En del av de frågor som togs upp här i interpellantens inlägg kanske också hade mer av en jämställdhetspolitisk karaktär och kommer kanske att passa bättre i debatt med statsrådet Brandberg.

Frågan om överskuldssättning är viktig för regeringen. Det sa jag också när jag var ny som civilminister för drygt två år sedan. Det gäller att jobba med överskuldssättning med konkreta åtgärder.

De åtgärderna blir ofta en fråga för finansmarksminister Niklas Wykman, för att komplicera det ytterligare. Men när det gäller de förebyg-

gande åtgärderna är jag kanske mer inblandad som konsumentminister. De åtgärderna är viktiga för mig, och det är en av de prioriterade frågorna för mig som civilminister vad gäller just konsumtionsfrågorna.

Det är också därför regeringen gör väldigt mycket. Jag vet att dessa frågor också är viktiga för statsrådet Wykman. Jag har i mitt interpellations svar redogjort för flera åtgärder som regeringen vidtar. Vi har regler om ränte- och kostnadstak. Där går vi nu vidare med tuffare regler för detta.

Det gäller även marknadsföringen. Det tror jag är en viktig del för att stärka det förebyggande arbetet. Att ha en måttfull marknadsföring tror jag också kan ha en direkt påverkan på just kvinnors roll i detta. Vi kan möjligtvis se – vi tror oss i alla fall ana – att unga kvinnors överskudsättning har mycket att göra med att shopping på nätet är mer lättillgängligt i dag. Att marknadsföringen vad gäller krediter ska vara måttfull är naturligtvis väldigt bra. Att det också ska krävas banktillstånd för att lämna eller förmedla konsumtionslån är en annan viktig åtgärd för att försvåra förekomsten av detta.

Det är några av de åtgärder som vidtas från regeringens sida.

Jag vill också säga att det inte är så att unga kvinnors lån och skuldsättning är högre än unga mäns. Man kan säga att de unga kvinnorna har kommit i kapp männen så att deras respektive skuldsättningar i dag är ungefär lika stora. Jag tror dock att de åtgärder regeringen vidtar så långt som möjligt bör vara generella. Sedan är det mycket möjligt att det finns en del insatser, inte minst på det förebyggande området, som kan riktas särskilt mot unga kvinnor. Men jag tror ändå att lagstiftningen och åtgärderna bör vara så generella som möjligt, för då kommer det att gagna alla – också unga kvinnor.

Om vi nu ändå gör analysen att andelen överskudsatta unga kvinnor skulle ha ökat på grund av att konsumtion på nätet blivit lättare och att man där blir erbjuden olika krediter kommer de skärpningar vi gör kring just detta också att gynna framför allt unga kvinnor.

Anf. 4 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Precis som statsrådet nämner är det inte så att unga kvinnors skuldsättning har sprungit förbi männens. Däremot har den ökat mer dramatiskt än de unga männens. De senaste siffrorna jag sett visar att det i nuläget bara skiljer 50 kronor mellan unga kvinnors och unga mäns skuldsättning.

Som statsrådet också nämner blir det ibland problematiskt med interpellationsdebatterna i kammaren, framför allt när frågor hamnar på flera olika ministrar. Det är klart att vi också har en situation i Sverige, framför allt för unga, med en arbetslöshet som springer iväg. Detta hamnar på ytterligare en ministers arbetsbörda.

Det är naturligtvis problematiskt att vi ser så otroligt många unga människor i vårt samhälle som står utan arbete. Under både 2023 och 2024 ökade ungdomsarbetslösheten ganska dramatiskt, och trenden ser tyvärr ut att fortsätta in i 2025. Detta underlättar inte för unga kvinnor utan gör i stället att de riskerar att hamna i en situation där de tvingas ta till desperata åtgärder för att klara sin ekonomi.

Jag vill här lyfta fram fenomenet sugardejting som ett exempel på detta. Det handlar om unga kvinnor som söker ekonomiskt stöd från äldre män, ofta i utbyte mot sex eller umgänge. Detta presenteras mer och mer som en livsstil på nätet och förskönas på många sidor, men i verkligheten är det förtäckt prostitution. Det är ett resultat av en politik som inte har gett unga kvinnor tillräckliga förutsättningar för att bygga en stabil och trygg ekonomisk framtid.

Statsrådet nämner i sitt interpellationssvar att ekonomisk jämställdhet är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen, vilket innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Dock vet vi tyvärr alla att kvinnors genomsnittliga disponibla inkomst är betydligt lägre än männens, drygt 20 procent lägre. Sett till inkomst under ett helt liv blir skillnaden hela 6,3 miljoner kronor. SCB:s senaste mätning visar också att denna skillnad ökar snarare än minskar. Därför vore det intressant om statsrådet svarade på hur man, sett till hans portfölj, ämnar leva upp till de jämställdhetspolitiska målen och hjälpa unga kvinnor till ekonomisk självständighet.

Fru talman! Det är bra att regeringen inför fler regler för att minska osund kreditgivning, men det är också viktigt att vi ser ännu mer långsiktiga strukturella förändringar som kan förhindra att unga kvinnor hamnar i den här situationen.

Som socialdemokrat anser jag såklart att vi alltid ska arbeta för att ge både unga kvinnor och unga män de verktyg de behöver för att bygga en hållbar framtid. Därför måste vi prioritera att skapa fler jobb och erbjuda mer utbildning för att förbättra ungas chanser på arbetsmarknaden.

Statsrådet tar också upp en annan sak som bekymrar mig, nämligen synen på konsumtion. Vi vet tyvärr att alltför många unga kvinnor i vårt land påverkas av sociala mediers bild av hur en förväntad livsstil ska se ut. I stället för att ge skattesänkningar till de allra rikaste och göra det dyrare för unga genom att till exempel ta bort gratis tandvård borde kanske regeringen presentera förslag som gör skillnad för unga kvinnor på riktigt. Även om regeringens åtgärder är bra på många sätt räcker de inte för att lösa den akuta situationen för dessa unga kvinnor som redan i dag är utsatta.

Anf. 5 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu breddades denna debatt avsevärt, vill jag säga, och gick ganska långt utöver de ämnen som jag som civilminister ansvarar för och det som interpellationen handlade om.

Vi delar problembilden. Överskuldsättning är ett stort samhällsproblem. Vi ser att skuldsättningen ökar. Vi ser att antalet personer som drabbas och vars ärenden hamnar hos kronofogden ökar. Vi ser också hur beloppet per skuldsatt person ökar. Detta är alltså ett stort samhällsproblem.

Det är också därför regeringen vidtar så många åtgärder för att komma åt detta. Jag redogjorde för dessa i interpellationssvaret, och jag redogjorde för en del av dem i mitt andra inlägg. Jag kommer inte att upprepa dem, utan de ligger fast och är svaret på denna fråga. Jag hoppas att de kommer att gynna alla personer och förebygga överskuldssättning starkare och bättre än vad som sker i dag. De kommer också att gynna unga kvinnor.

Jag vill också betona att vi avser att tillsätta ytterligare en utredning. Det kan låta tråkigt, men utredningar kommer för det mesta med bra saker. Mycket av det vi nu genomför för att förhindra överskuldssättning och riskfylld kreditgivning kommer från utredningar som föreslår hur detta ska kunna gå till på ett legalt och rättssäkert sätt. Jag hoppas att den nya utredningen, som jag förutsätter kommer att ligga på finansmarknadsminister Niklas Wykmans bord, också kommer att kunna komma med en del intressanta förslag som vi kan gå vidare med.

Jag är fullt medveten om sugardejting. Jag antar att det kan bli en diskussion med jämställdhetsministern sedan. Jag vill bara flika in att detta även drabbar unga män, inte bara unga kvinnor. Det är viktigt att komma ihåg det. Även om den stora majoriteten säkert är kvinnor – jag har ingen statistik på detta – drabbar det också unga män. Jag vill ändå få det sagt.

Statlig arbetsgivarpolitik är något jag ansvarar för. Där följer vi också frågan om löneskillnader mellan kvinnor och män. Om det finns någon löneskillnad mellan kvinnor och män i statlig sektor är den i så fall mycket liten. Nu får jag kanske äta upp det här, men jag undrar om det inte många gånger är så att kvinnorna gått om männen i en del sektorer inom staten. Det vi kallar oskäligen eller osakligen löneskillnader har vi inte kunnat se inom staten. Det är dock väldigt viktigt att vi följer detta så att de inte uppstår igen. Det ska inte finnas osakliga löneskillnader på grund av kön, utan män och kvinnor ska tjäna lika mycket för samma uppdrag eller samma utförda arbete.

Mer långsiktigt handlar hela frågan, som en gammal statsminister sa, om jobb, jobb, jobb – att skapa förutsättningar för ökad tillväxt och ett ökat antal jobb i Sverige. Det är så vi sänker arbetslösheten, och det är så vi ökar den ekonomiska självständigheten och minskar behoven av lån eller att vara beroende av andra personer. Här gör regeringen mycket nu. Även om arbetslösheten är för hög gör vi mycket arbete för att underlätta för småföretagen, minska regelbördan och sänka skatter som vi tror är farliga för tillväxten, bland annat skatter på sparande och de väldigt höga marginalskatterna.

Vi tycker att det är rimligt att man får behålla hälften av en löneökning efter skatt. Där är vi inte riktigt än, men med den budget som nu gäller för 2025 börjar vi komma ned mot 50 procent. Jag tycker att Socialdemokraterna borde kunna stödja hälften kvar som princip.

Sedan är de insatser vi gör inom skolan och hela utbildningsväsendet jätteviktiga, inte minst på lång sikt, för att pojkar och flickor som lämnar skolan ska kunna vara förberedda att gå vidare till studier eller direkt ut på arbetsmarknaden. Det är helt avgörande. Då måste andelen som klarar först och främst grundskolan men sedan också gymnasieutbildningen öka. Även i det arbetet sker nu väldigt många reformer.

Anf. 6 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att interpellationen har breddats. Som jag sa i mitt inledningsanförande var tanken från början att det skulle vara flera frågor i samma interpellation som gärna skulle besvaras av en minister, men nu blev de uppdelade på flera interpellationer.

Jag vill därför också tacka statsrådet för svaren och för att statsrådet ändå har kommit hit i dag. Min bild är att vi är överens om hur problemet ser ut. Vi vet att läget är akut för många kvinnor och även för unga män i

Sverige i fråga om ekonomin. Vi ser hur unga kvinnor drabbas ekonomiskt, och det leder till att unga kvinnor i Sverige i dag hamnar i situationer där de tvingas sälja sex för att betala sina skulder. Det är ett resultat av bristande stöd, ekonomisk ojämlikhet och att politiken inte har satt unga kvinnors behov i första rummet – men nu är man beredd att ta de stegen.

Det finns positiva och viktiga steg i statsrådets svar, men jag hoppas såklart att regeringen omedelbart tar krafttag för att minska ungdomsarbetslösheten, för att förbättra stödet till unga kvinnor, för att se över skuldsättningen och kreditgivningen och för att skärpa åtgärderna mot sexuell exploatering. Vi kan inte vänta med detta för de unga kvinnor som förtjänar att få stöd redan i dag.

Som socialdemokrat ser jag en väg framåt i detta, en fråga för partiet att driva och en fråga att samtala med regeringen om. Vi vet att det är med hjälp av utbildning, jämlika möjligheter på arbetsmarknaden och ett stärkt ekonomiskt skyddsnät som vi kan förhindra att allt fler unga kvinnor hamnar i den situationen. Vi måste ge unga kvinnor kunskap om privatekonomi, erbjuda stöd för att hantera skulder, säkerställa att de kan få jobb och gå vidare så att de kan stå på egna ben och hantera synen på konsumtion.

Som socialdemokrat har jag alltid stått upp för att ingen ska behöva stå ensam i svåra tider, och jag kommer att fortsätta att kämpa för att unga kvinnor ska få det stöd de behöver för att bygga en bättre framtid.

Anf. 7 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar Anna Wallentheim för interpellationsdebatten.

Vi är överens om problemen, och jag förutsätter att vi också är överens om de åtgärder som genomförs. Jag lyssnar gärna på oppositionen för att få förslag på fler åtgärder. Om det kommer bra förslag på hur vi kan minska överskuldsättningen lyssnar jag gärna på dem, och sedan kan vi diskutera dem och se om det är något mer vi kan göra.

Regeringen har redan gått vidare med flera åtgärder, och vi avser att göra ännu mer i och med att vi tillsätter nya utredningar på området. Dock skulle jag vilja varna för att snäva in frågan och göra den till en könsspecifik fråga eller till ett problem för endast unga kvinnor. Unga män är minst lika drabbade som unga kvinnor. Vi ser även att överskuldsättning bidrar till att finansiera kriminell ekonomi, vilket också är upprörande och illavarslande. Men även många äldre personer tvingas skuldsätta sig och drabbas av överskuldsättning. Där är regeringens tandvårdsreform för personer över 65 år oerhört viktig. Tandvård är en sådan utgift som verkligen gräver hål i en hel del äldres ekonomi.

Överskuldsättning förekommer inte bara när ekonomin går dåligt, utan vi har sett en trend under många år, under både bättre och sämre konjunkturer, där antalet skuldsatta hos Kronofogden ökar. Det är en samhällstrend med konsumtionsmönster som bygger på mer lättillgänglig konsumtion och krediter som marknadsförs på ett sätt som inte är etiskt försvarbart. Vi måste komma åt dessa frågor också. Det här är inte bara en ekonomisk fråga utan även mycket annat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 3 Svar på interpellation 2024/25:257 om företag som agerar i israeliska bosättningar

Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jacob Risberg har frågat mig hur jag och regeringen avser att agera för att leva upp till Internationella domstolens rådgivande yttrande vad gäller att inte bidra till en förlängning av ockupationen samt hur jag och regeringen avser att agera mot de företag och finansinstitut som är verksamma i bosättningarna.

Sverige står helt och fullt bakom Internationella domstolens rådgivande yttrande. Den regelbaserade världsordningen är mer angelägen än någonsin att upprätthålla.

Yttrandet sammanfaller i avgörande delar med EU:s politik. Bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Regeringen är tydlig med att bosättarvåldet, bosättningsexpansionen, demoleringar och vräkningar måste upphöra och agerar för ytterligare EU-sanktioner mot extremistiska bosättare.

Varken Sverige eller EU har erkänt ockupationen eller annekteringen av östra Jerusalem som laglig.

Alla stater har ett ansvar att respektera och agera i linje med folkrätten, vilket också bekräftades av domstolen. EU har redan en omfattande politik för att differentiera mellan Israel och de ockuperade områdena. Utgångspunkten för vår handel med Israel är WTO:s grundläggande regler och överenskommelser, samt associeringsavtalet mellan EU och Israel, där EU har klargjort att avtalet gäller staten Israel inom 1967 års gränser. Det innebär att varor tillverkade på ockuperat område, exempelvis i bosättningarna, ej får ursprungsmärkas som varor från Israel och att dessa varor därmed inte åtnjuter samma tullförmåner som varor från Israel.

Anf. 9 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Den 19 juli förra året konstaterade Internationella domstolen att Israels ockupation av det palestinska territoriet är olaglig och måste upphöra samt att alla israeliska bosättare måste lämna det ockuperade området. Det här är vad som är nytt och spännande i uttalandet. Vidare måste Israel betala ett skadestånd till palestinerna.

Domstolen säger samtidigt att samtliga stater har en skyldighet att inte erkänna ockupationen som laglig samt att inte ge stöd som kan innebära att ockupationen fortsätter.

En rapport från organisationen Don't Buy into Occupation kom i slutet av året. Organisationen består av 25 olika internationella civilsamhällesorganisationer som har sammanställt vilka bolag och finansiella institut som agerar i de ockuperade områdena. Då pratar vi inte om israeliska bolag utan om internationella bolag. Rapporten visar bland annat att alla fyra svenska storbanker samt fem av AP-fonderna har investeringar i bolag som agerar i de israeliska bosättningarna.

Det var utifrån detta som jag ställde frågan till utrikesministern om hur regeringen ämnar agera för att leva upp till Internationella domstolens rådgivande yttrande för att inte förlänga ockupationen och hur man avser att agera gentemot de företag och institut som är verksamma i bosättningar.

Jag vill tacka utrikesministern för svaret, men jag tror också att det råder någon form av missförstånd om frågan, eller så har regeringen över huvud taget inte någon form av politik på området. Det utrikesministern tar upp i sitt svar handlar framför allt om handeln med varor från bosättningar och det associeringsavtal som EU har med Israel. Min fråga handlar snarare om de svenska bolag, eller internationella bolag, och svenska institut som agerar på ockuperat område och inne i bosättningar. Det handlar inte om handeln med Israel, utan det handlar om till exempel byggande av bosättningar.

Vi vet exempelvis att Atlas Copco har byggt den järnvägslinje som går mellan Tel Aviv och Jerusalem, som bland annat löper inne på ockuperat område inne på Västbanken utan att palestinier som bor där har tillgång till järnvägslinjen. Vi vet också att Volvo Group säljer en hel del maskiner som används i bland annat rivandet av palestinska bosättningar.

Det finns även en hel del andra bolag som är aktiva i de israeliska illegala bosättningarna.

Jag pratar såklart gärna om handel eftersom det finns en hel del att prata om där – och även om associeringsavtalet. Men det jag vill veta är hur regeringen ämnar agera gentemot de svenska företag som är aktiva inne i ockuperat område. Förs det någon dialog med företagen om att de inte borde göra detta? De bidrar ju de facto till en förlängning av ockupationen.

Min fråga till utrikesministern kvarstår: Hur avser ministern och regeringen att agera mot de företag och finansinstitut som är verksamma i bosättningarna?

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten Jacob Risberg för den viktiga interpellationen. Men jag vill också rikta ett tack till utrikesminister Maria Malmer Stenergard för tydligheten när hon säger att Sverige står helt och fullt bakom Internationella domstolens rådgivande yttrande. Det är i grunden bra politik från den svenska regeringens sida. Jag tycker inte att det har varit så tydligt tidigare. När det var en omröstning i generalförsamlingen i FN den 18 september förra året var Sverige nämligen inte ett av länderna som röstade för den resolutionen. Det var också den första resolutionen Palestina som stat lade fram tillsammans med andra stater i FN:s generalförsamling sedan man blev fullvärdig medlem.

Det leder vidare till det som Jacob Risberg var inne på i sitt inlägg. Nu har Internationella domstolens rådgivande yttrande, som Sverige står bakom, kommit. Och generalförsamlingen har antagit en resolution som uppmanar medlemsstaterna i FN att följa domstolens ställningstagande. Det faller på att man som tredje land ska motverka Israels ockupation av Palestina. Enligt resolutionen i generalförsamlingen ska den till och med avslutas inom ett år efter resolutionens antagande.

Det här kräver analys av regeringen. Vad innebär ICJ:s dom för Sverige? Vad kan man nu göra? Här har vi inte sett tillräckligt från regeringens sida. Utrikesutskottet har i dag haft sammanträde och pratat om det associeringsråd där EU och Israel kommer att ha samtal. Vi har länge undrat när det rådet kommer att vara. Nu är det klart att det blir någon gång i februari; det är lite oklart exakt när.

Då kommer nästa fråga: Vad kommer Sverige att driva på i de samtalen gentemot Israel i fråga om tydligheten om bosättningarna, som vi nu ser expandera? Vi ser ökande bosättningsvåld, och vi ser att israeliska myndigheter, polis, militär och andra inte ingriper mot de bosättare som bedriver våld. Som en konsekvens av det har ett antal palestinska byar tömts under det senaste året, och en hel del palestinska liv har gått förlorade på Västbanken.

Till det kommer de här svenska företagen och alla typer av internationella företag som agerar där. Det är känt att det har varit fusk med postnummer. I stället för att använda ett postnummer som tillhör en bosättning stämplar man om någonstans under resan, och på det sättet kommer produkterna till exportmarknader i Europa. Då gör det här associeringsavtalet det väldigt förmånligt att handla mellan Israel och EU. Man får lägre tullsats, och man får bättre marknadstillträde. Det gör det attraktivt att märka produkter som att de inte kom från en bosättning.

Det här måste Sverige och EU verkligen motverka med fokus. Sverige måste också mycket tydligare än i dag analysera domen och föra en politik som leder till att man får stopp på den typen av fusk.

Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Som jag redan konstaterat sammanfaller yttrandet till stora delar med EU:s politik och bedömning.

När det gäller handel och företagsverksamhet i det ockuperade territoriet uttalar Internationella domstolen att alla stater har en skyldighet att i sina kontakter med Israel göra åtskillnad mellan det israeliska och det palestinska territoriet. Det innebär bland annat att stater ska avstå från att ingå handelsåtagande med Israel rörande det ockuperade palestinska territoriet som kan befästa Israels närvaro där. Stater ska även ta steg för att förebygga handels- och investeringsrelationer som bidrar till att upprätthålla den olagliga situation som Israel har skapat i det ockuperade territoriet.

EU:s handel med Israel regleras av WTO:s regler och det associeringsavtal mellan EU och Israel som trädde i kraft 2022 och som har nämnts här tidigare. Vi fäster stor vikt vid den differentiering mellan Israel och de ockuperade områdena som EU:s associeringsavtal med Israel också fastställer. Tullfriheten för varor som omfattas av avtalet gäller därför inte varor från Västbanken inklusive östra Jerusalem, Gaza eller Golanhöjderna.

Bosättningsprodukter omfattas inte av rätt till tullfrihet eller andra tullförmåner. Enligt EU:s lagstiftning krävs det att varor från bosättningar ska vara ursprungsmärkta, så att det är tydligt också för konsumenten om en vara kommer från Israel eller från en bosättning.

Regeringen stöder inte bojkott av Israel utan bedömer att samarbete och en rak dialog ger bättre förutsättningar för att uppnå resultat. Det rådgivande yttrandet är riktat mot stater och inte mot privata aktörer, såsom företag eller banker.

Regeringen har dock en tydlig förväntan på svenska företag att agera hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö och korruptionsbekämpning där de är verksamma. Företagen ska följa rådande lagar och beakta OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfullt företagande och FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter. Jag utgår från

att de svenska företag som det eventuellt skulle röra sig om tar detta ansvar även i förhållande till Västbanken.

Slutligen: När det gäller Håkan Svennelings anmärkning om omröstningen i FN i september vill jag framhålla att regeringen står bakom Internationella domstolen. Den aktuella resolutionen gick utöver domstolens yttrande och lade till ytterligare saker. De står inte på något sätt i kontrast till varandra. Det var av den anledningen som vi valde att lägga ned vår röst. Men vi står alltså helt och fullt bakom domstolens utlåtande.

Anf. 12 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för det eventuellt lite klagörande svaret!

Jag håller med utrikesministern om tolkningen av det som Internationella domstolen säger. Det handlar bland annat om handel med bosättningar men även investeringar i bosättningar. Och det är den punkten jag vill återkomma till.

Precis som utrikesministern säger vänder sig Internationella domstolen till stater och inte till privata företag. Det är stater som måste följa det som FN beslutar och så vidare. Men det är här vi har ett problem.

Vi har ju bland annat investeringar från våra svenska pensionsfonder, AP-fonderna. Fem av AP-fonderna investerar i bolag som är aktiva i bosättningar. Tycker utrikesministern att det är ett problem, eller är det inte ett problem? Bör staten investera i bolag som bidrar till att upprätthålla bosättningarna?

Jag förstår att styrningen av AP-fonderna kanske inte ligger direkt hos utrikesministern, men det här är ändå en utrikespolitisk fråga. Därför tycker jag att regeringen bör ha en syn på saken. Tycker utrikesministern att det är problematiskt att svenska företag bidrar till rivningen av palestinska hus och till att på ockuperat område bygga infrastruktur som inte kommer palestinska invånare till del?

Det är det jag vill komma tillbaka till. Handeln pratar jag jättegärna om vid ett annat tillfälle. Det finns massor med saker att säga om associeringsavtalet och alla de kryphål som finns för varor från bosättningar. Men jag vill veta lite grann hur den svenska regeringen förhåller sig till att svenska staten investerar i bolag som är aktiva på ockuperat område.

Nu har jag bara nämnt de svenska företagen. Det finns också en hel del andra, internationella företag som är väldigt aktiva i bosättningar där AP-fonderna också har investeringar. Är det hållbara investeringar? Är det någonting som vi bör stå bakom, eller bör vi uppmana AP-fonderna att sluta investera i just dessa bolag?

Det vill jag gärna komma tillbaka till, och jag vill gärna höra vad utrikesministern har att säga om det.

Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utrikesministern lyfter fram vad som gäller och konstaterar att det är till regeringen eller till stater och inte till företag och andra organisationer som domstolens yttrande riktar sig. Då kan man tänka att de väl inte har något ansvar, att de inte kan göra någonting och att handelsutrymmet är totalt borta.

Men det som vi snarare vill se från regeringens sida är att man analyserar domen och tittar på vad regeringen kan göra, också för att hjälpa

företag att göra rätt. Jag tror och hoppas att väldigt många svenska företag i grunden skulle vilja uppnå en tvåstatslösning. De tycker att bosättningsarna är illegala och ser dem som ett hinder för att nå tvåstatslösningen.

Man kan ge företagen rekommendationer om hur de ska agera. Hur gör man då det? Man kan till exempel titta på den norska regeringen, som för ett år sedan kom med tydliga rekommendationer till norska företag. Bland annat i skriftliga rekommendationer från deras utrikesdepartement men också i form av lagstiftning var de tydliga med vilka typer av företag som omfattas, på vilket sätt de tycker att företagen ska vägledas och vilka principer som de presenterar. De försöker hitta ett sätt för att följa domstolens beslut men också för att Norge inte ska bidra till Israels ockupation av Palestina. Jag tycker att utrikesministern gör det lite för lätt för sig när hon försöker komma undan det man kan göra som stat.

Jag tycker att det är väldigt allvarligt att vi fortfarande inte har sett någon form av analys av den här domen från regeringens sida. En fråga som vi följer men som den här interpellationen inte gäller är vapenhandel med Israel som kan anses direkt kopplad till ockupationen. Det finns idéer om att man ska importera vapen till Sverige från Israel, och det är en fråga som vi från oppositionens sida kommer att fortsätta hålla koll på.

Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Internationella domstolens yttrande av den 19 juli är en utförlig redogörelse för folkrättsliga förhållanden rörande det ockuperade palestinska territoriet. Domstolen konstaterar i yttrandet att Israel bryter mot flera centrala folkrättsliga regler och principer. Domstolen uttalar bland annat att Israels ockupation av det palestinska territoriet är olaglig.

EU och dess medlemsstater erkänner inte någon förändring av 1967 års gränser som parterna inte kommit överens om. EU har uttalat stöd för det palestinska folkets ovillkorliga rätt till självbestämmande. Även i andra avgörande delar sammanfaller det rådgivande yttrandet med EU:s politik, till exempel när det gäller att illegala bosättningar strider mot folkrätten.

Alla stater har ett ansvar att respektera och agera i linje med folkrätten, vilket också bekräftades av domstolen. EU har redan en omfattande politik för att differentiera mellan Israel och de ockuperade områdena. EU och Israel har som sagt kommit överens om att hålla ett möte i associeringsrådet. Det blir ett viktigt tillfälle att föra en dialog om bland annat de folkrättsliga principer som EU:s politik i förhållande till den israelisk-palestinska konflikten bygger på.

I interpellationsdebatten har det kommit många frågor om AP-fondernas olika investeringar. Det faller inom finansmarknadsministerns ansvarsområde. Jag har i mitt tidigare svar konstaterat att domstolens avgörande träffar stater. Jag har redogjort för vår folkrättsliga analys av följderna av domstolens avgörande för vår del och den möjlighet vi har att agera folkrättsligt. Det handlar framför allt om att agera genom EU, vilket som bekant är vår främsta utrikespolitiska plattform. Där kommer vi naturligtvis att fortsätta att vara väldigt tydliga. Men om man vill ha detaljsvar på frågor om etiska riktlinjer och annat vad gäller placering av AP-fondernas tillgångar tror jag att det är bättre att ställa dem till det statsråd som ansvarar för det.

Anf. 15 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det sägs mycket bra saker här i kammaren, och jag håller med om det som sägs kring Internationella domstolens yttrande och så vidare.

Jag förstår att det är lätt att slå ifrån sig och säga att detta är en fråga för finansmarknadsministern. Absolut – AP-fonderna ligger på hans bord. Men synen på folkrätt och synen på Sveriges förhållande till andra stater är frågor som ligger hos utrikesministern.

Jag är lite grann inne på samma sak som min meddebattör Håkan Svenneling vad gäller det här med dialog och rekommendationer till företag och till våra svenska banker, som investerar mycket i detta. Det är inte bara en fråga för finansmarknadsministern, utan det är också en fråga om hur svenska företag ska förhålla sig i olika typer av länder, framför allt de länder där det finns så tydliga rekommendationer som det gör här från Internationella domstolen.

Jag undrar om utrikesministern tycker att det är bra att vi har svenska företag som agerar i ockuperat område och stöder bosättningarna. Jag undrar om utrikesministern är beredd att börja ta en dialog med dem och förklara att det här folkrättsligt inte är speciellt lämpligt.

Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tror att jag egentligen har gett mitt svar i tidigare inlägg. EU:s handel med Israel regleras av WTO:s regler jämte det associeringsavtal mellan EU och Israel som trädde i kraft 2022. Privata aktörer omfattas inte av domstolens utlåtande. Men företagen ska följa rådande lagar och beakta OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfullt företagande och FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter. Det finns naturligtvis höga förväntningar på att våra svenska företag ska agera i enlighet med detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2024/25:264 om bilden av UNRWA i Sverige

Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag och den svenska regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av det som Lotta Johnsson Fornarve anför i sin interpellation om påverkanskampanjer mot Sverige från Israel och andra utländska statliga aktörer. Hon frågar också om jag avser att kalla upp Israels ambassadör till Utrikesdepartementet.

Jag har noterat uppgifterna om att Israel ska ha köpt annonsplats i svenska medier. I Sverige har vi fri åsiktsbildning och oberoende medier. Det är alltså upp till medierna själva att besluta om vilka annonser som publiceras utifrån gällande regelverk.

Anf. 18 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation, även om jag inte fick svar på mina frågor.

Att utländska statliga aktörer försöker påverka den svenska debatten är en känd hotbild mot Sverige och den svenska demokratin. Vi har sett flera exempel på det från Ryssland med flera länder. Att Israel bedriver påverkansoperationer i Sverige är icke desto mindre anmärkningsvärt och mycket allvarligt. Syftet är uppenbart: att påverka den svenska debatten och svenska beslut.

Ministern svarar att hon noterat uppgifterna om att Israel ska ha köpt annonsplats i svenska medier samt att vi i Sverige har fri åsiktsbildning och oberoende medier. Självklart ska vi slå vakt om oberoende medier. Men när en statlig aktör finansierar en kampanj med falska uppgifter och det tydliga syftet att påverka den svenska opinionen och debatten måste det få konsekvenser, menar jag.

Det framkom under slutet av förra året att den israeliska staten köpt annonser på svenska mediasajter. I annonserna målas det upp en bild av att FN-organet UNRWA skulle stå nära terrororganisationen Hamas. Annonserna ledde vidare till en hemsida som drivs av den israeliska staten med kritik och lögn om UNRWA. De berörda sajterna plockade ned annonserna när de upptäcktes. ”Det här är en annons som aldrig borde ha publicerats”, sa Karin Nyman, HR- och kommunikationsdirektör på TV4, till P3 Nyheter. Annonserna är finansierade av den israeliska statens marknadsföringsbolag.

Varför går då Israel så hårt åt UNRWA, som funnits sedan 1949 och som har FN:s mandat att skydda och stödja palestinska flyktingar? Det rör sig om flera miljoner palestinska flyktingar och deras släktingar. Sedan Israel bildades har de fördrivits från sina hem. Svaret är att Israel vill misskreditera FN i stort och göra sig av med UNRWA och på det sättet även göra sig av med det palestinska flyktingproblemet.

Att stoppa stödet till UNRWA, som Sverige nyligen beslutat, är att helt gå i den israeliska fällan och bidra till Israels angrepp på FN och folkrätten. Det är uppenbart för mig att Sveriges regering hellre lyssnar på Israels smutskastningskampanj än på seriösa forskare och FN, trots att ministern själv för bara några veckor sedan i FN ställde sig bakom att UNRWA är oundgängligt. Det är både inkonsekvent och obegripligt.

Israels smutskastningskampanj i Sverige och globalt handlar om mer än mat till hungrande palestinier i Gaza, vilket i nuläget naturligtvis är oerhört viktigt och prioriterat. Kampanjen handlar om att Israel helt vill göra sig av med det palestinska flyktingproblemet. Det är mot den bakgrunden vi måste se Israels förtalskampanj.

Att utländska statliga aktörer dolt försöker påverka den svenska debatten är som jag sa tidigare en känd hotbild mot Sverige och den svenska demokratin. Den förtalskampanj som Israel ägnar sig åt, bland annat i Sverige, är allvarlig och måste få konsekvenser.

Jag frågar därför ministern återigen: Kommer ministern att vidta några som helst åtgärder med anledning av den här typen av påverkanskampanjer i Sverige från Israel och andra utländska aktörer? Avser ministern att kalla upp Israels ambassadör till Utrikesdepartementet?

Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det svar som vi har fått av utrikesministern i dag på Lotta Johnsson Fornarves interpellation om den israeliska påverkansoperationen och bilden av UNRWA i Sverige är ett av de kortaste svar jag har sett en utrikesminister lämna. Det visar på att regeringen inte tar detta på allvar. Man tar inte Israels påverkansoperation på allvar.

Jag vet inte om det beror på att utrikesministern inte vill använda ordet hybridhot. De flesta skulle nog annars definiera det som Israel har gjort mot Sverige som hybridhot. Påverkansoperationer är ett allt allvarligare hot mot Sverige och mot svensk politik. Vi vet att det finns ett antal aktörer som regelbundet och metodiskt ägnar sig åt sådant, som Ryssland, Kina och Iran. Det tas upp i många diskussioner och debatter, och alla är genuint oroliga för det.

Men när det kommer till stater som står regeringen närmare, som Israel eller USA, blir det helt annat ljud i skällan. Det tycker jag är djupt inkonsekvent av regeringen och väldigt allvarligt.

Fru talman! Jag har tagit med mig min favoritbok till kammaren, och det är såklart Säpos årsrapport från förra året. I den säger Susanna Trehörning, chef för kontraspionage och författningsskydd vid Säkerhetspolisen, att detta är något som kan utnyttjas av främmande makt, där ombud kan användas för att destabilisera ett samhälle och bedriva påverkan mot politiska beslut.

Längre bak i Säpos årsrapport talar man om hur främmande makt försöker påverka och göra Sverige till en måltavla. Att främmande makt ger sig på det politiska oberoendet är en av de delar som tas upp i årsrapporten. Man nämner att specifika mål är att påverka opinionen i Sverige, så att den i sin tur påverkar politiker och tjänstemän och också medier. Här syns väldigt tydligt exakt det exempel som Säkerhetspolisen visar på, när man försöker använda medieaktörer och lura dem genom en annonskampanj, och sedan visar det sig vara en påverkansoperation.

Jag tycker verkligen att regeringen ska kalla upp Israels ambassadör och påpeka att man som stat inte får göra på detta sätt. Har vi, som utrikesministern uttryckte det i den förra interpellationsdebatten, en god dialog med Israel borde detta vara självklart att prata om.

Detta handlar inte alls om fri åsiktsbildning eller om oberoende medier. Medierna själva menar, som Lotta Johnsson Fornarve tog upp, att om annonsörerna hade varit sanna mot medierna hade medierna aldrig publicerat annonskampanjen. Det rör sig alltså om en påverkansoperation.

Jag tror tyvärr att detta snarare handlar om regeringens inställning i relationen till Israel. Man vill inte på något sätt försämra den relationen, utan man är väldigt mån om att följa vad den israeliska regeringen säger och tycker. Framför allt handlar det om regeringens väldigt inkonsekventa ställningstagande när det gäller FN-organisationen UNRWA. Först leder man möten i FN-skrapan och röstar för resolutioner om att UNRWA är viktigt. Man uttalar att resolution 202, som var en av de första resolutioner som slog fast de palestinska flyktingarnas rätt, ska följas. Men i nästa andetag låter man biståndsministern strypa allt stöd till UNRWA och försämra organisationens möjlighet att verka. Lägg därtill den israeliska lagstiftning som kommer att träda i kraft i nästa vecka, där UNRWA förbjuds att verka i Israel.

Prot. 2024/25:61

23 januari

Svar på
interpellationer

Sverige har helt enkelt blivit en vasallstat för den israeliska högerextrema regeringen när man både låter påverkansoperationer ske i landet och agerar på ett sätt som understöder vad den israeliska regeringen vill. Det är också därför som den israeliska regeringen har välkomnat Sveriges beslut om att dra in pengarna till UNRWA.

Anf. 20 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Men jag vet inte riktigt om jag ska kalla det för ett svar, för jag tror knappt vi fick något svar alls på de frågor som ställdes av Lotta Johnsson Fornarve. Jag hade tänkt gå upp i debatten och utgå från utrikesministerns svar, men eftersom det inte fanns så mycket att hänga upp en argumentation på blir det svårt för mig att ansluta till debatten.

Det är anmärkningsvärt hur man sedan det nuvarande kriget påbörjades den 7 oktober snabbt har anammat allt som Israels regering säger om UNRWA. Man satte snabbt stopp för stödet till UNRWA, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att det är en FN-organisation som Sverige länge har varit med och drivit och stöttat. Jag kan inte tänka mig något annat land där man så snabbt utifrån grundlösa anklagelser skulle stoppa stödet till en FN-organisation.

Det har kommit flera rapporter. Två oberoende utredningar har gjorts vad gäller eventuella kopplingar mellan Hamas och UNRWA. Bland annat har det svenska Raoul Wallenberginstitutet varit inne och undersökt detta. Man har inte funnit några kopplingar. Det finns inga direkta bevis på att UNRWA har varit delaktigt i attackerna den 7 oktober.

UNRWA har ett långt mandat, sedan 1949. Sverige har alltid stöttat det. Men nu börjar jag undra vad man anser som viktigast: Är det att stödja den regelbaserade världsordningen, som UNRWA är en del av, eller är det att lyssna på eventuella vänner som kommer med grundlösa anklagelser som man också agerar mycket snabbt på?

Jag skulle gärna vilja höra lite mer om hur regeringen tänker agera utifrån den uppenbara påverkanskampanj som pågått. Sedan återkommer jag i mitt andra anförande med kanske lite skarpare frågor.

Anf. 21 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag har som sagt noterat uppgiften att Israel ska ha köpt annonsplats i svenska medier. I Sverige har vi, som bekant, fri åsiktsbildning och oberoende medier. Det tycker jag är något som vi ska värna. Det är alltså upp till medierna själva att besluta om vilka annonser som publiceras utifrån gällande regelverk. Hade jag företrätt en annan linje hade jag nog fått en helt annan typ av kritik.

Därför kommer jag som utrikesminister inte att kalla upp Israels ambassadör eller vidta några åtgärder med anledning av detta.

När det gäller Håkan Svennelings inlägg i debatten tycker jag att det är högst anmärkningsvärt att han jämför Israels köp av annonsplats med ryska påverkanskampanjer genom bottar. Nej, Israel är inte som Ryssland, Kina eller Iran, som Säpo pekar ut. Det borde Håkan Svenneling veta, om han nu har läst Säpos årsbok så noga.

När det gäller den något större debatten om regionen välkomnar regeringen tillsammans med övriga EU beskedet om en vapenvila i Gaza, som bland annat innebär att delar av gisslan frisläpps och stakar ut vägen mot ett mer varaktigt slut på stridigheterna. Det är nu avgörande att överenskommelsen också bidrar till att lätta det enorma lidandet hos civilbefolkningen i Gaza och till ett förbättrat humanitärt tillträde. En vapenvila är också en förutsättning för framsteg när det gäller en framförhandlad tvåstatslösning.

När det gäller situationen på marken är den humanitära krisen i Gaza förödande, och behoven är akuta, inte minst för många kvinnor och barn. Mot bakgrund av detta beslutade regeringen nyligen att kraftigt öka beredskapen för ytterligare stöd genom att avsätta 800 miljoner kronor till krisen i Gaza och regionen. Vi dubblar alltså stödet till Gaza.

Under extremt utmanande förhållanden på marken är regeringens fokus att lindra lidandet för civila som är i nöd. Sverige kommer kontinuerligt att se över sitt humanitära engagemang och sina samarbetspartner för att säkerställa att det svenska stödet verkligen kan nå de behövande på allra bästa sätt.

Anf. 22 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar, även om jag fortfarande egentligen inte har fått något svar på mina frågor! Ja, delvis kanske jag har fått det. Men jag tycker att det är anmärkningsvärt att ministern inte ser att det är en påverkanskampanj som Israel håller på med här i Sverige. Att en statlig aktör finansierar falska annonser och på det sättet försöker påverka den svenska debatten är ett hot mot vår demokrati. Kan ministern inte se detta?

Vi har sett sådana kampanjer tidigare, utförda av olika stater, som Ryssland, Iran, Kina med flera. När en statlig aktör agerar på detta sätt och försöker påverka vår demokrati, vår debatt och våra beslut måste det få konsekvenser.

Sveriges regering kan inte bara rycka på axlarna och titta åt andra hållet när det avslöjas att Israel bedriver denna sorts påverkansoperationer i Sverige. Det är mycket allvarligt. Det är också uppenbart att kampanjen har påverkat debatten. Beslutet att helt dra in det svenska stödet är ett tydligt exempel på det, tycker jag.

DN har gjort en genomgång som visar att liknande annonser riktats mot en rad andra europeiska länder. I Googles så kallade annonsarkiv finns varianter av annonser på bland annat tyska och spanska. På vissa språk innehåller annonserna också formuleringar om att UNRWA måste ersättas.

Som avsändare till annonsen står Israels marknadsföringsdepartement. Det är alltså glasklart att det är Israel som är aktören bakom detta. I USA har annonserna också innehållit formuleringar som att UNRWA inte går att separera från Hamas. Länken till annonserna i dessa och i de svenska fallen går till en webbsida som drivs av den israeliska staten, där en rad falska anklagelser mot UNRWA framförs.

Israels regering anklagar UNRWA för att vara infiltrerat av Hamas, trots att det inte finns några som helst bevis för detta efter att en noggrann oberoende undersökning gjorts. Samtidigt anklagar Hamas UNRWA:s ledning för att samverka med Israel och motsätter sig organisationens

ansträngningar för att främja mänskliga rättigheter, inklusive kvinnors rättigheter. Sanningen är att UNRWA inte är en part i konflikten men en av många som drabbas.

Målet med Israels ansträngningar är att misskreditera och eventuellt förstöra UNRWA, att eliminera den palestinska flyktingstatusen och ensidigt ändra de sedan länge etablerade parametrarna för en politisk lösning på Israel–Palestina-konflikten. Angreppet på UNRWA är ett angrepp på hela FN-systemet och folkrätten. Det är djupt allvarligt.

Om Sverige menar allvar med att man står upp för en tvåstatslösning måste man stå upp för FN-systemet och folkrätten, återupprätta stödet till UNRWA och se till att det får konsekvenser när organisationen misskrediteras. Ingen statlig aktör får tillåtas att bedriva påverkanskampanjer i vårt land – oavsett vem det är – och på det sättet påverka vår demokrati. Sveriges regering kan inte bara rycka på axlarna och titta åt andra hållet när det har avslöjats att Israel bedriver påverkansoperationer i Sverige. Det är självklart allvarligt och måste få konsekvenser.

Jag hävdar fortfarande att ministern borde kalla upp Israels ambassadör och tala om detta på ett tydligt sätt.

Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utrikesministern försöker rama in det här som att hon är för fria medier och att vi i oppositionen på något sätt inte skulle vara det. Det är ganska ironiskt med tanke på att det är denna regering som har gjort om mediestödet, som har gjort att ett flertal tidningar läggs ned, inklusive den liberala tidningen Nu, som har blivit offer för sin egen regerings politik.

Jag tycker att vi ska kalla en spade för en spade och en påverkansoperation för en påverkansoperation. Det som den israeliska staten har gjort mot svenska medier för att påverka den svenska debatten uppfyller alla kriterier för att vara en påverkansoperation.

Jag vet inte om det är detta att utrikesministern inte vill använda ordet hybridhot när hon pratar – och att hon börjar tänka på hybridbilar när hon hör ordet – som gör att hon inte kan se vad ett hot är för någonting och vad en påverkansoperation är för någonting. Detta är just det. Man lurar svenska mediehus med en annons. Man får den publicerad i syfte att påverka debatten med desinformation. Här finns alla kriterier för en påverkansoperation.

Skälet till att vi jämför med Ryssland, Kina och Iran är att vi vet att de aktörerna under många år har bedrivit denna typ av kampanjer mot Sverige och att vi därför vet hur påverkansoperationer fungerar. Dessa har vi i många fall sanktioner mot, men när det gäller den israeliska regeringen klarar vi inte ens av att kalla upp ambassadören och påtala felet i den israeliska statens agerande.

Den obalans som den här regeringen reproducerar om och om igen blir väldigt tydlig. När man kände en oro för att biståndsorganisationer hade någon form av koppling till Hamas lät man göra den största utredning som Sida någonsin genomfört. Man läste 200 000 inlägg i sociala medier och hittade två tre stycken som möjligtvis var problematiska. Men när man får två annonser som är direkt falska i svenska medier från den israeliska staten klarar man inte ens av att kalla upp Israels ambassadör. Det visar på regeringens brist i att stå upp mot Israel och regeringens brist i att inte

kunna stödja organisationen UNRWA, som ger viktig utbildning och sjukvård till palestinska flyktingar.

Prot. 2024/25:61
23 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 24 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Påverkanskampanjer har ofta många olika typer av kanaler. De annonser som vi har sett i svenska medier är bara en del av det hela. Självklart förekommer detta också på en massa andra sätt. Det såg vi direkt när den svenska regeringen valde att slopa stödet till UNRWA, ganska snabbt efter krigsutbrottet den 7 oktober 2023.

Detta får mig också att fundera på vad regeringen baserar sina beslut på vad gäller UNRWA. När vi läser det regeringen säger om UNRWA ser vi nämligen att det är mycket bra saker. Man röstade till och med för resolutionen i FN:s generalförsamling där man förstärker och förlänger UNRWA:s mandat. Samtidigt säger man när man slopar stödet till UNRWA: Vi lägger nu 800 miljoner kronor på humanitärt stöd i Gaza. Det är definitivt jättebra att man lägger stöd där. Det är jätteviktigt. Men det är inte bara Gaza som drabbas av detta.

UNRWA är aktivt på Västbanken, i Jordanien, i Syrien och i Libanon. Det är drygt två miljoner flyktingar i Jordanien, drygt en halv miljon flyktingar i Syrien och knappt en halv miljon palestinska flyktingar i Libanon. De kommer att drabbas av Sveriges neddragningar av stödet till UNRWA.

Det man gör och den information man tar in får konsekvenser. Jag skulle vilja veta om utrikesministern kan svara på mina frågor. Baserar man sina beslut gällande UNRWA på information från Israel, som är en del i den här konflikten, eller på den information som kommer från FN och den information som kommer från de oberoende utredningar som har gjorts kring UNRWA? Ska man basera sina beslut på lång erfarenhet av allt det bra arbete som UNRWA gjort? Är det Israels information kring UNRWA som leder regeringen, eller är det FN:s information?

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Sverige har vid ett flertal tillfällen kritiserat Israel för beslutet att göra det näst intill omöjligt för UNRWA att verka i Gaza. För regeringen är det avgörande att svenska biståndsmedel når civilbefolkningen så snabbt och smidigt som det bara är möjligt. Det är också därför som regeringen kraftigt har ökat sin beredskap för att betala ut humanitärt stöd genom att avsätta 800 miljoner för responsen i Gazaregionen. På så vis kan vi i regeringen i löpande dialog med våra partner under kommande år också säkerställa att det svenska stödet utformas på bästa sätt för att lindra lidandet hos nödställda civila och möta de enorma akuta behoven på plats. Regeringen är tydlig med att stödet måste nå de lidande familjerna och inte fastna på vägen.

Nu ser vi till följd av den mycket efterlängttade vapenvilan att lastbilarna har kunnat börja rulla in i Gaza igen. Det är mycket glädjande. Regeringen har ända sedan kriget bröt ut varit mycket tydlig mot Israel om att det humanitära tillträdet måste öka. Vi har varit väldigt tydliga i våra förväntningar. Vi är lika tydliga med kravet på att civil infrastruktur, inklusive skolor och sjukhus, i enlighet med internationell humanitär rätt måste skyddas. Det gäller alla aktörer, och det är inte tillåtet att använda civil infrastruktur, som sjukhus och skolor, för militära syften.

Sverige är en av de största humanitära givarna, globalt sett, och var den sjätte största i världen 2023. För 2024 uppgick det svenska humanitära biståndet till 9,6 miljarder kronor, vilket inkluderar allokeringar från både Sida och UD.

Sverige har mot bakgrund av krisen i Gaza allokerat över 630 miljoner kronor sedan den 7 oktober 2023. Sverige är dessutom en av de största givarna av kärnstöd till många av de centrala humanitära aktörer som verkar i Gaza, inte minst FN:s organisationer.

Den svenska regeringen står fast vid sitt engagemang för fortsatt humanitärt stöd till regionen i stort och inte minst Västbanken, inklusive östra Jerusalem. Samtidigt fortsätter Sverige att ge viktigt långsiktigt stöd, till exempel inom hälsosektorn, genom sitt utvecklingssamarbete, inklusive i Palestina.

Anf. 26 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar för ytterligare svar.

Sveriges regering kan inte rycka på axlarna och titta åt andra hållet när det har avslöjats att Israel bedrivit påverkansoperationer i Sverige – Israel har medvetet, med falska anklagelser, försökt påverka opinionen och därmed också våra politiska beslut. Detta är självklart oerhört allvarligt. Det måste få konsekvenser.

Det är också uppenbart att kampanjen har påverkat debatten. Det är tydligt att stödet för UNRWA har fått en rejäl törn, åtminstone när det gäller regeringspartierna. Beslutet att helt dra in det svenska stödet är ett tydligt exempel på det.

Jag måste ändå säga att regeringen agerar oerhört inkonsekvent när det gäller stödet till UNRWA. I december ställde sig ministern bakom FN:s generalförsamlings uttalande om att UNRWA är oundgängligt. Några veckor senare drar man in stödet helt och hållet. Det är väldigt inkonsekvent.

Tillbaka till Israels operationer i Sverige: Målet med Israels ansträngningar är alltså att misskreditera och eventuellt förstöra UNRWA. Man vill eliminera palestiniernas flyktingstatus och ensidigt ändra de sedan länge etablerade parametrarna för en politisk lösning på Israel–Palestina-konflikten. Angreppet på UNRWA är ett angrepp på hela FN-systemet och hela folkrätten, vilket är otroligt allvarligt. Om Israel lyckas med detta är hela den världsordning som funnits sedan andra världskriget i gungning, och det måste motarbetas med alla medel.

Om Sverige menar allvar med att man står upp för en tvåstatslösning måste man stå upp för FN-systemet och folkrätten. Man måste återupprätta stödet till UNRWA och se till att det får konsekvenser när organisationen misskrediteras. Ingen statlig aktör får tillåtas att bedriva påverkansoperationer i vårt land. Det måste vara tydligt.

Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Precis som jag har sagt har vi återkommande kritiserat de beslut som har påbörjats i Knesset om att UNRWA inte ska ges tillträde till Gaza.

Samtidigt är vi otroligt måna om att hjälpen ska nå fram, och det är bakgrunden till att vi har valt att agera som vi har gjort. Vi ökar stödet exempelvis till World Food Programme, som är en annan oerhört viktig

FN-aktör i regionen. Vi försöker att verka på allra bästa sätt för att hjälpen faktiskt ska nå fram.

Det var dock inte riktigt det den här interpellationen handlade om. Om man ställer en interpellation ska man utgå från att det är själva frågorna i interpellationen som man får svar på, och det är också de svaren jag har gett.

I det här fallet handlade det om annonser i svenska medier, och det vore mycket olämpligt om vi som regering skulle ha synpunkter på det. Det är en del av den viktiga fria åsiktsbildningen. Därför är det heller inte aktuellt för Sverige att kalla upp Israels ambassadör med anledning av detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:275 om läget i Syrien

Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förmå Turkiet att respektera folkrätten och internationell humanitär rätt i Syrien samt säkerställa kurdernas och andra gruppers rätt till fred och frihet.

Låt mig börja med att framhålla att den brutala Assadregimens fall är en historisk möjlighet för det syriska folket att forma sin egen framtid och bygga ett fritt och demokratiskt Syrien. Den utvecklingen vill Sverige stödja – politiskt och genom biståndet. Sverige, och EU, är tydliga med att den transitionsprocess som nu har inletts måste bli inkluderande och respektera mänskliga rättigheter, inklusive för Syriens alla minoritetsgrupper och vad gäller kvinnors rättigheter. Syriens territoriella integritet behöver bevaras och respekteras. Alla parter måste respektera folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Turkiet har ett betydande inflytande i Syrien. Det är viktigt med en nära och uppriktig dialog med såväl Turkiet som andra regionala och internationella aktörer om utvecklingen i landet. EU har vid flera tillfällen förmedlat sina tydliga positioner till Turkiet, senast vid EU-kommissionens ordförande von der Leyens möte med president Erdoğan i december 2024.

Syrien förblir en av världens värsta humanitära kriser. Sverige fortsätter att ge humanitärt och annat stöd i hela Syrien, inklusive i nordöst. Sveriges humanitära bistånd till Syrien 2024 uppgick till närmare en kvarts miljard kronor. Till detta kommer det långsiktiga svenska resiliensstödet, som bland annat har som mål att främja frihet och bekämpa förtryck. Tillsammans med och inom EU fortsätter arbetet med att se vad vi skulle kunna göra ytterligare för att stötta Syrien och den syriska befolkningen.

Anf. 29 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Jag tycker att det är oerhört viktigt att frågan om Syriens utveckling och de kringliggande makternas påverkan hålls vid liv här i kammaren. Vi hade en debatt i förra veckan, och nu kommer ytterligare en debatt; det här blir väl ett återkommande tema.

Prot. 2024/25:61
23 januari

Svar på
interpellationer

Jag tycker att man ska börja diskussionen med utvecklingen i Turkiet för att förstå vad det är för krafter vi har att göra med när det gäller utvecklingen i Rojava. Utvecklingen i Turkiet har under det senaste årtiondet varit mycket negativ. Just nu ser vi hur fackliga och politiska ledare fångas. Vi ser att medier och opposition tystas och grips. Vi ser hur kvinnor, minoriteter och hbtqi-personer förtrycks och förföljs.

Tidigare har Turkiet också haft kanske inte en uttalad doktrin men en inställning att man jävlas med sina egna kurder men låter andra länders kurder vara. Den doktrinen har successivt förändrats i takt med att framför allt Syrien destabiliserades och föll in i ett inbördeskrig.

Det här är en högst oroväckande utveckling eftersom den också visar på de storturkiska ambitionerna att sprida sig i regionen. Samtidigt är det en komplex bild. Erdoğan driver ett dubbelspel mot kurderna, där han förhandlar om fred i ena ändan och hjälper till att bomba dem i den andra. En viktig faktor i detta är att Erdoğanns syn på den internationella rätten och på när det passar att följa spelregler och vara vän eller fiende förändras väldigt fort. Det är knappt att hans egna AKP-medlemmar hänger med i svängarna.

I det perspektivet måste man också förstå att ungefär 15 procent av Syrien är ockuperat av Turkiet och har så varit under lång tid. Risken är att Turkiet faktiskt biter sig fast, precis som man har gjort i andra delar där man har varit aktivt ockuperande. Exakt på vilket sätt Turkiet kommer att stanna kvar får framtiden utvisa.

Turkiet stöder de facto jihadisterna som är av samma skrot och korn som HTS, även det ett exempel på att Erdoğan tycker att det passar att samarbeta med egentligen vem som helst, när som helst och om vad som helst. Det gör också att den gryende utvecklingen och den demokratiska möjlighet som finns i Syrien riskerar att slås sönder. Den enda riktigt starka, demokratiska och funktionella kraften i Syrien är självstyret i Rojava i nordöstra Syrien, och därför är det oerhört viktigt att vi som allierade till Turkiet faktiskt väljer att tala klarspråk i de här frågorna, inte bara inom ramen för EU-samarbetet utan också som Natoland och som enskilt land.

Jag noterar i utrikesministerns svar att hon pekar väldigt mycket på det EU-gemensamma. Men precis som i andra diskussioner som vi har haft hoppas jag att Sverige kan vara en självständig stark röst för demokrati, mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling.

Frågan handlar om vad vi konkret kan göra. I ljuset av detta och utifrån det möte med Turkiet som utrikesministern och justitieministern hade i förgår skulle jag vilja höra hur samtalen gick kring frågan om den demokratiska utvecklingen i Syrien, Turkiets inblandning och de facto-stödet till jihadisterna som i allmänna ordalag även borde klassas som terrorister.

Anf. 30 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Tillsammans med bland andra talmannen ägnade jag förmiddagen åt ett möte med utrikesministerns kabinettssekreterare, alltså hennes närmaste medarbetare, inför att hon i morgon ska vara med på EU-nämndens sammanträde och på måndag resa till Bryssel för ett möte med de andra EU-länderna i utrikeskommittén. En av de frågor som står på dagordningen är Syrien. Det är alltså högst aktuella diskussioner som nu förs.

EU:s position börjar forma sig mer och mer. Den svenska regeringen hävdar att de är en aktiv part i detta, men det har varit väldigt tydligt att andra EU-länder har tagit lead och format den position vi nu ser kring Syrien. Flera av de saker vi efterfrågat har börjat komma med, bland annat att man stöttar fredsprocessen i enlighet med FN-resolution 2254. Samtidigt måste man förstå att biståndet till Syrien måste öka – både det humanitära biståndet och utvecklingsbiståndet. Man behöver lätta på sanktionerna, till exempel de ekonomiska – framför allt så att så kallade remitteringar som innebär att man skickar pengar till släkt och vänner kan återupptas så att man kan börja bygga landet på riktigt.

Vi ser en väldigt oroväckande utveckling, som även Ola Möller tog upp, kring regeringens ställningstagande. Under Natoproccessen skrev Sverige under ett memorandum som innebär regelbundna möten med Turkiet. Ett sådant första möte hölls i förrgår i Turkiet, efter lite olika svårigheter med flygplan och annat. Detta visar på att Sverige väldigt ofta lägger sig nära Turkiet och lyssnar på vad Turkiet säger snarare än att bilda sig en egen uppfattning om hur det faktiskt ser ut på marken i Syrien.

Regeringen tog ytterligare ett steg med den förra utrikesministern Billström i och med avståndstagandet från PYD, som är en av de demokratiska krafterna i nordöstra Syrien. Därmed har vi hamnat i att Sverige går i Turkiets ledband. Sverige har tagit avstånd från demokratiska krafter i Syrien. Som svensk känner jag att jag vill ta fram skämskudden på grund av att vi har hamnat här.

Man försöker ge en bild av att man träffar syriska kvinnoorganisationer, men samtidigt såg vi att HTS-ledaren Julani inte ens klarade av att ta Tysklands utrikesminister Baerbock i hand när han träffade henne.

Sverige borde positionera sig helt annorlunda och röra sig bort från Turkiet, vilket man inte gör. Turkiet är ett av de länder som släppt igenom flest IS-krigare från västländerna genom åren och bidragit till att IS kunnat ha en så stark ställning i regionen.

Nu finns det en risk för att IS återkommer, och därför behöver vi aktivera den globala koalitionen mot Daish, även kallat IS, för att se till att de inte växer. Hur gör man det på bästa sätt? Jo, genom att stödja de kurdiska grupperna och det kurdiska självstyret i norr, som nu försöker vara en del av den inkluderande processen i Syrien. Det är där IS-krigare och IS-terrorister sitter fängslade. Kurderna lägger betydande resurser på att se till de hålls inlåsta, men de attackeras samtidigt av turkiskt understödda grupper som försöker förstöra demokratin.

Det finns ytterligare en part som regeringen står väldigt nära. Det är Israel, som också har brutit mot Syriens territoriella integritet och ockuperat områden i södra Syrien i strid med både tidigare fredsavtal mellan Syrien och Israel och folkrätten och de territoriella gränserna.

Jag tycker att regeringen behöver fundera på de ställningstaganden de gör och om de behöver lägga sig längre ifrån Turkiet än vad vi nu ser dem göra. Jag är väldigt oroad över utrikesministerns olika resor till Ankara.

Anf. 31 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Det är många interpellationer i dag. Det är spännande att få prata om olika ämnen. Nu handlar det om Syrien.

Jag är mycket glad över att Assadregimen har fallit. Det är väldigt glädjande. Samtidigt står vi inför en otroligt spännande och svår situation vad gäller Syriens framtid. Ingen vet ju var det kommer att landa.

Under Assadregimen har det funnits ett relativt fritt självstyre i nordöstra Syrien, i Rojava, precis som tidigare talare påpekat. Det har funnits en gryende demokrati. Man har satsat en hel del på kvinnors rättigheter. Det måste sägas att styret var långt ifrån perfekt, men det skilde sig ändå väldigt mycket från övriga Syrien under Assadregimens totala förtryck.

I utrikesministerns svar till Ola Möller pratas det om en nära och uppriktig dialog med Turkiet och att EU vid flera tillfällen har förmedlat sina tydliga positioner till Turkiet. Men man beskriver inte de tydliga positionerna med ett enda ord. Vad tycker man egentligen?

Det är lite symptomatiskt att i utrikesministerns svar till Ola Möller nämns kurderna bara vid ett tillfälle, och det är i upprepandet av Ola Möllers fråga. Utrikesministern verkar inte ens förstå prata om kurderna utom när Ola Möller citeras. Vad vill man? På vilket vis kan Sverige bidra till att stödja kurderna i Syrien så att de inte blir utsatta för attacker? Och framför allt – hur hanterar man riskerna med IS, som Håkan Svenneling pratade om?

Utrikesministern nämnde inte heller med ett enda ord vilka krav man ställde på Turkiet när man träffades. Jag undrar helt enkelt vad utrikesministern sa om Syrien när hon träffade sin turkiska kollega förra veckan. Vad uttryckte man när det gäller kurdernas rättigheter i Syrien?

Hur tänker regeringen fortsätta stärka kurderna i Syrien? Sverige har visserligen ett avtal med Turkiet om regelbundna möten, men det är kanske läge att påminna regeringen om att vi faktiskt är medlemmar i Nato nu. Vi behöver inte fortsätta krypa för dem. Vi behöver inte vara så undfallande. Vi kan gå tillbaka till den kritik som fanns gentemot Turkiet och den vikande demokratin där som fanns innan hela Natoprocessen satte igång.

Jag skulle alltså vilja ha svar på vilka krav man ställer på Turkiet och hur man tänker stärka kurdernas rättigheter. Kommer vi över huvud taget att få höra ordet kurder från utrikesministern i talarstolen?

Anf. 32 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack, Ola Möller, som lyft fram den här viktiga frågan!

Regimskiftet i Damaskus har väckt både hopp och oro. Det är glädjande att diktatorn Bashar al-Assad, ansvarig för år av förtryck och krigsförbrytelser, äntligen är borta. Men som ett gammalt ordspråk lyder: När en tyrann faller är det inte alltid friheten som tar plats. Det är precis vad Syrien riskerar nu när makten har tagits över av Hayat Tahrir al-Sham, före detta al-Nusra, och Ahmed al-Sharaa eller Abu Mohammed al-Julani. Det är väldigt svårt att veta vad personerna egentligen heter.

Deras islamistiska agenda hotar Syrien och riskerar att föra landet in i en ny, repressiv era. Val har skjutits upp på obestämd tid, och makten har koncentrerats till islamistiska rörelser som inte respekterar minoriteters rättigheter, kvinnors frihet eller grundläggande demokratiska principer. Den framtid som många syrier drömde om riskerar att förvandlas till ännu ett mörkt kapitel i landets historia.

Samtidigt ser vi en motvikt i nordöstra och västra Syrien, där kurderna i Rojava fortsätter att kämpa för en annan framtid. De har byggt en samhällsmodell som står för jämställdhet, demokrati och inkludering. Detta är

inte bara en inspirationskälla utan också en konkret kontrast till den islamistiska fundamentalism som al-Nusra och Turkiets president Erdoğan förespråkar.

Min fråga till utrikesministern är vilka krav ministern har framfört till Turkiet om att upphöra med flygattackerna mot Rojava. Har Sveriges Natomedlemskap nu inneburit att vi blundar för Turkiets aggressioner mot dem som står i frontlinjen för demokrati och frihet? Det gäller fredskämparna som stod emot IS och besegrade dem.

Fru talman! Sverige måste använda sitt inflytande i EU, Nato och FN för att sätta press på Turkiet och skydda Rojava och alla andra minoriteter som finns i Syrien. Sveriges trovärdighet som försvarare av mänskliga rättigheter står på spel. Vi kan inte vara passiva när Turkiets attacker hotar en av få ljuspunkter i Syrien: samhällsmodellen i Rojava. Sverige måste ta tydlig ställning för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter i Syrien.

Anf. 33 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! När den hänsynslösa Assadregimen nu har fallit måste det syriska folket få möjlighet att bygga ett fritt och demokratiskt Syrien. Denna process måste vara syriskledd och inkludera hela det syriska samhället, inte minst kvinnor och minoriteter. Sverige, EU, FN och våra partner står beredda att stödja det syriska folket i denna uppgift.

Jag ska ärligt säga att jag är oroad över inte minst kvinnors situation. Jag hade i går ett samtal med kvinnorrättskämpar på plats i Syrien, och de uttryckte stor oro. Det här var också en fråga som jag lyfte med min utrikesministerkollega i Turkiet vid mötet i tisdags.

Syrien står inför stora utmaningar. Läget på marken är fortsatt instabilt i delar av landet, exempelvis i nordöst. Regeringen följer det hela noggrant och bekymras av rapporter om fortsatta strider i norra Syrien. Det är av stor vikt att alla parter tillgodoser skydd av civila och civil infrastruktur samt obehindrat humanitärt tillträde i enlighet med den internationella humanitära rätten. Deeskalering och stabilitet är viktigt för att motverka flyktingströmmar och för möjligheten att tillgodose rätten till fred och frihet för alla syrier, inklusive kurderna.

Risken för våldsbejakande extremism är fortsatt utbredd. Vi delar det globala samfundets oro för ökade attacker från terroristgruppen Daish, vars våld särskilt drabbar etniska och religiösa minoriteter, inte minst kristna. Sverige är del av den globala koalitionen för att bekämpa Daish, ett viktigt samarbete för att motverka terrorism och instabilitet. Det är oerhört viktigt att tillgodose säkerheten i de läger i nordöstra Syrien som kontrolleras av det kurdiskledda självstyret och där bland annat Daishmedlemmar hålls. Det är positivt att övergångsadministrationen i Damaskus och det kurdiskledda självstyret i nordöst för en dialog och att vapenvilan mellan parterna verkar hålla.

Fru talman! Turkiet är och förblir en central aktör i Syrien. Den turkiska gränsen mot Syrien utgör Natos södra flank. Turkiet har också säkerhetsintressen vad gäller Syrien, inte minst mot bakgrund av de terroristattacker som utförts mot Turkiet av grupper med bas i Syrien.

Prot. 2024/25:61
23 januari

Svar på
interpellationer

Det är fundamentalt att Syriens territoriella integritet respekteras för att kunna bygga ett stabilt Syrien. Om detta är EU också tydligt, inklusive i slutsatser från Europeiska rådet i december.

Som alltid understryker vi att folkrätten måste respekteras. Som allierade är det viktigt att föra dialog med Turkiet angående situationen i Syrien bilateralt, genom EU och genom Nato för att säkra Turkiets säkerhetsintressen på ett sätt som också bidrar till en långsiktig stabilitet i Syrien.

Anf. 34 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

En viktig faktor i Syriens eventuella demokratiska utveckling är hur den demokratiska utvecklingen i Turkiet går. I detta perspektiv är stöd till MR- och demokratiarbete i Turkiet avgörande. Jag vet att regeringen just nu ser över detta stöd. Jag vill verkligen uppmana utrikesministern att se kopplingen så att vi inte hamnar i ett läge där Sverige avvecklar mångårigt MR- och demokratiarbete i Turkiet och tror att det inte skulle få effekter på hur Turkiet agerar i andra länder. Det här hänger intimt samman.

Jag skulle också vilja höra ett resonemang från utrikesministern om ambassaden i Damaskus och om vi skulle kunna öka vår närvaro där. Vi behöver ju ögon från folk på marken.

Jag får samma signaler som utrikesministern om kvinnors rättigheter. Vi vet genom ögonvittnen och skildringar på plats att kvinnor kidnappas, att det finns krav på att de ska gå i niqab och så vidare. Det här är oerhört oroväckande. Det är också oroande att kvinnor har avvisats från så kallade religiösa domarmöten där ledare för olika grupper träffas. När kurdiska kvinnor har kommit som representanter för sin befolkning har de ifrågasatts och avvisats. Det har även hållits förhandlingar där ledare för HTS har suttit med kalasjnikovar i handen under samtalen.

Med ökad närvaro skulle vi få fler ögon både på plats i Damaskus och på det som händer i nordöstra Syrien. Det här är en väldigt intressant fråga, och jag skulle vilja att utrikesministern utvecklade tankarna kring den. Sverige har ju en tradition av gott diplomatiskt anseende i stora delar av världen.

Det finns en annan viktig fråga som är kopplad till regeringens agerande i konflikten mellan Israel och Palestina, som debatterades precis före denna debatt, nämligen hur folkrätten ska hanteras. Personer i det syriska ledarskapet har de facto begått brott mot mänskligheten. Det finns bevis för det. Det är inget snack om saken. Tidigare har Syrien under Assadregimen struntat i uppmaningar från ICJ om vad som gäller. Men nu finns en historisk möjlighet. Om man verkligen vill bygga demokrati bör man straffa dem som har begått oerhört grova övergrepp i stora delar av Syrien, i Idlib och på andra platser.

Jag vill höra utrikesministern resonera även om detta. Hur gör EU och Sverige – förhoppningsvis som förkämpe för folkrätten – sin del för att se till att den nya syriska regimen inte får straffrihet bara för att man i världssamfundet är så mån om att få en demokratisk utveckling?

Jag har alltså två frågor som jag gärna skulle vilja höra utrikesministern resonera om. Det gäller dels hur hon ser på ambassadens närvaro, dels hur vi ser till att de som finns i ledningen för det nya syriska styret straffas enligt internationell rätt.

Om utrikesministern har tid skulle jag också vilja att hon berättar var Turkiets gränser går i förhållande till Syrien. Det är lite oklart. Den territoriella integriteten ska ju respekteras, vilket inte har gjorts på länge. Det sägs här att internationell rätt ska gälla. Vad menar då utrikesministern att gränsen går? Går den norr eller söder om Afrin och Kobane?

Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag delar utrikesministerns syn på att vi befinner oss i ett viktigt skede, med goda möjligheter för Syrien efter många år av krig. Jag tror att det uppgick till 14 år av krig i Syrien, så det här är verkligen ett nytt och positivt skede. Men oron finns fortfarande kvar.

Jag ser fram emot att få höra om vad ni kommer fram till på EU-mötet på måndag. Det är bra att EU är en aktiv part och försöker bidra till en positiv utveckling i Syrien.

Det är bra att utrikesministern engagerar sig för kvinnors rättigheter och har lyft dessa frågor. Den del av Syrien där kvinnor har mest rättigheter är i nordöstra Syrien, i Rojava, och det är där det finns möjligheter att bygga vidare på kvinnors deltagande i politiska processer.

Vi delar oron för IS och vad IS kan hitta på. Men då borde man också vara orolig för Turkiets bombningar av Rojava. Man borde också vara orolig för Turkiets legoknektar som befinner sig i Syrien. Turkiet spelar en destruktiv roll i Mellanöstern och i Syrien. Man ska inte, som utrikesministern, ha så positiva förhoppningar på Turkiet som man i dagsläget har. Jag är orolig för regeringens nära band till Turkiets regering. Det gör att Sverige hamnar i en något motsägelsefull position. Å ena sidan vill man lyfta kvinnors rättigheter, å andra sidan ligger man väldigt nära en regering som krymper kvinnors rättigheter både i och utanför Turkiet.

Till det ska läggas att utrikesministern tar upp den territoriella integriteten, vilket jag i grunden tycker är väldigt bra och positivt. Om det kommer med i EU:s ställningstagande och om man står upp för det gentemot Turkiet, Israel och andra som försöker ifrågasätta Syriens gränser har vi i varje fall kommit en bit på vägen att bygga fred, frihet och framtidstro i ett Syrien som under alltför lång tid har drabbats av krig och förstörelse.

Anf. 36 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag vill även tacka mina meddebattörer. Det känns som att vi är relativt samstämmiga om vad som krävs. Jag tror att vi alla hoppas på en fredlig framtid för Syriens folk med växande demokrati. Men det är som sagt svårt att veta hur det blir.

Jag vill också tacka utrikesministern för att hon var väldigt tydlig med att lyfta upp kurdernas rättigheter och även kvinnors rättigheter.

Utrikesministern nämnde Turkiets säkerhetsintressen. Men jag hörde inte speciellt mycket om vilka krav som utrikesministern ställde på Turkiet. Hon talar om vikten av territoriell integritet och folkrätt, men vilka specifika krav ställde hon på Turkiet? Frågan kan kopplas samman med det som Ola Möller tog upp om var gränsen mellan Turkiet och Syrien egentligen går.

Denna fråga gäller även Israel. Sedan 1967 ockuperar Israel Golanhöjderna, som är en del av Syriens territorium. Vi såg nu efter Syriens fall att Israel förstärkte och expanderade denna ockupation ytterligare. Jag skulle

gärna vilja ha lite skarpare ordalag kring den delen av Syriens territoriella integritet.

Jag skulle vilja höra lite skarpare uttalanden i fråga om kraven på Turkiet när det gäller internationell rätt och territoriell integritet. Och så hoppas jag att vi i fortsättningen kan samarbeta kring att bygga en stark och växande demokrati för alla Syriens folk.

Anf. 37 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack för svaren, utrikesministern! Jag vill dock återigen lyfta frågan om Sveriges hållning i fråga om Turkiets aggression mot Rojava. Det sker en aggression där turkiska stridsflygplan dagligen bombar Rojavaområdet och där även civila drabbas. Jag återkommer därför till min fråga: Kommer ministern att lyfta upp denna fråga och Turkiets aggression vid ministermötet på EU-nivå?

Det är nu väldigt viktigt att EU ställer krav på det nya styret i Damaskus men också på grannländerna, bland annat Turkiet, som just nu spelar en aggressiv och destruktiv roll i regionen. Syrierna behöver fred och frihet, inte mer krig. Särskilt Syriska demokratiska styrkorna, SDF, som har stått emot IS/Daish och ingått i den internationella koalitionen mot terrorism och Daish, är väldigt viktiga och utgör en jätteviktig del av denna koalition. Vi i Sverige ingår i koalitionen, och detta förpliktar Sverige att stå vid sidan av sina koalitionspartner i denna fråga och inte lämna dem i sticket.

Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Sverige har ett långsiktigt bilateralt samarbete med Turkiet. Regeringen lanserade tidigare denna vecka en bilateral säkerhetsdialog med Turkiet, som flera talare har varit inne på tidigare. Det handlar om att utveckla vårt gemensamma arbete med tonvikt på terrorism och organiserad brottslighet. Detta arbete fortsätter med full kraft, bland annat mot terroristorganisationen Daish.

Säkerhetspolisen och Polismyndigheten har byggt upp ett välfungerande samarbete med sina motsvarigheter i Turkiet. Vi har också ett väl utvecklat rättsligt samarbete mellan våra respektive justitiedepartement. I vår bilaterala dialog med Turkiet kommer Sverige fortsatt att betona vikten av att Syriens suveränitet och territoriella integritet respekteras.

Givet den nuvarande utvecklingen blir det än viktigare med stöd för att skapa förutsättningar för ett fritt och fredligt Syrien. Syrien förblir en av världens värsta humanitära kriser. Sveriges humanitära bistånd i Syrien uppgick till 252 miljoner kronor under 2024 och kommer att fortsätta under 2025. Till detta kommer det stora svenska kärnstödet till humanitära aktörer verksamma i olika delar av landet, såsom World Food Programme, UNHCR och Unicef.

Regeringen beslutade förra året om en ny regional biståndsstrategi för Syrienkrisen. Strategin syftar till att främja frihet, bekämpa förtryck och stärka det syriska folkets motståndskraft, bland annat genom att skydda religiösa minoriteters rättigheter, bekämpa terrorism och bidra till att människor kan leva och försörja sig i Syrien och dess grannländer.

Därtill fattade regeringen i december beslut om ett humanitärt stöd på 14 miljoner kronor till Internationella rödakorskommitténs arbete i Syrien. Stödet går bland annat till att bistå människor som nu har blivit frisläppta från fängelser och vill återförenas med sina familjer. Även i nordöstra Syrien når Sidas partnerorganisationer ut direkt till människor på plats med grundläggande samhällstjänster och stöd till lokala civilsamhällesorganisationer.

Det kom en fråga från Ola Möller om ambassadens närvaro i Damaskus. Vi har fortfarande ambassad där, men den omlokaliseras till Beirut 2012. Personal reser nu regelbundet in till Syrien och Damaskus. Det är i det här skedet lite för tidigt att lämna några besked om eventuella förändringar, men detta är naturligtvis något vi följer nära och också har beredskap för.

Anf. 39 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tror att detta med ambassadens närvaro och att Sverige är en tidig aktör i det sammanhanget är jätteviktigt, så jag uppskattar att utrikesministern valde att svara på frågan. De andra fick ju inte något svar.

Jag tror att det också är viktigt att komma ihåg att det kurdiska självstyret sannolikt hade klarat av att slå tillbaka jihadisterna om inte Turkiet hade bombat. Det är de facto så att kurderna bekämpade den värsta terrororganisation mänskligheten har sett på väldigt länge, med hjälp av oss och andra. Så om Turkiet slutar bomba och inte lägger sig i inre angelägenheter i Syrien skulle kurderna förmodligen klara av detta. Riskerna i det här, som att kurdiska fångvaktare slänger sina vapen för att de ser jihadisterna och turkiska plan komma mot lägren, hotar stora delar av vår frihet. Det är ett enormt hot, och därför är denna fråga så väldigt viktig.

Det är bara att hoppas att den nya administrationen i USA väljer att fortsätta sin närvaro. Jag tror att det är en av de få saker som de facto håller Turkiet lite på mattan. Man vill inte stöta sig med USA. Det är bara att hålla tummarna för att USA väljer att behålla sin regionala närvaro.

Sedan är det en fråga som hänger i luften och som jag också gärna vill höra utrikesministern svara på. Hon kan skippa alla andra frågor och svara på denna. Delar utrikesministern sin företrädares avståndstagande från PYD/YPG? Står nuvarande utrikesminister fast vid att hon tar avstånd från de frihetskämpar, kvinnor och män, som slog tillbaka Daish, eller har den nuvarande utrikesministern en något nytrare syn på vem som gör rätt och kämpar för friheten och vem som vill beröva oss den?

Anf. 40 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! I det här läget är det som sagt för tidigt att dra några säkra slutsatser om vart Syrien är på väg. Politiska utfästelser och programförklaringar ska också omsättas i handling.

Detta är en möjlighet för det syriska folket att forma sitt land och sin framtid, och där måste alla syriers mänskliga rättigheter respekteras. Skiftet måste ledas av det syriska folket. Sverige och EU kommer i samverkan med våra regionala och globala partner att fortsätta att bidra till denna process.

Jag fick en fråga av Ola Möller. Jag var väldigt tydlig på pressträffen i Turkiet i tisdags med att jag och regeringen, när det gäller PYD och YPG, helt och fullt står bakom det uttalande som gjordes i samband med Nato-mötet i Madrid, det vill säga att vi inte ger något stöd till dessa organisationer över huvud taget.

Håkan Svenneling sa tidigare i debatten att han är oroad över utrikesministerns resor till Ankara. Det är ingen hemlighet att Håkan Svenneling och hans parti hade föredragit att vi inte var medlemmar i Nato, men nu är vi tack och lov det. Som en följd av detta har vi ett nära samarbete med Turkiet om bekämpning av terrorism men också grov organiserad brottslighet. Jag bedömer att detta är alldeles nödvändigt eftersom vi ser att grovt kriminella i stor utsträckning verkar från Turkiet.

Det här är frågor som inte ligger S, V och MP varmt om hjärtat, men jag hävdar att det är ett genuint svenskt intresse att på alla sätt arbeta för att motverka terrorism och grov organiserad brottslighet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:291 om Iran

Anf. 41 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig på vilket sätt jag och regeringen arbetar för att skapa enighet för att terrorlista Islamiska revolutionsgardet samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att stötta kvinnor i Iran.

Regeringen har en längre tid verkat för EU-enighet för att lista Irans islamiska revolutionsgarde, IRGC, under EU:s sanktionsregim mot terrorism. Det är en linje som även en enig riksdag har ställt sig bakom i sitt tillkännagivande från maj 2023.

I enlighet med detta har vi kontinuerligt lyft upp frågan både vid EU:s utrikesministermöten och på expertnivå. Regeringen har återkommande uppdaterat riksdagen om detta arbete, bland annat i samband med tidigare interpellationer och riksdagsfrågor och i utrikesutskottet.

Med anledning av den senaste tidens händelser som kan kopplas till Iran – i Mellanöstern men också i Sverige och i andra europeiska länder – har regeringen dock sett anledning att öka trycket på Iran. Statsministern lyfte därför upp frågan om en listning av IRGC på allra högsta nivå vid Europeiska rådets möte i oktober 2024.

När det gäller kvinnors situation i Iran förblir den mycket svår, och omfattande systematiskt förtryck av kvinnor är en del av det auktoritära styrets grund. Regeringen ser med största allvar på detta.

Mänskliga rättigheter och inte minst kvinnors och flickors situation är en fråga som Sverige ständigt tar upp i bilaterala samtal med iranska företrädare och något som jag själv särskilt lyfte upp i mitt samtal med Irans utrikesminister när jag träffade honom i New York i höstas.

Vi framför samma starka budskap till Iran även i multilaterala kanaler och forum. Ett konkret exempel är FN:s allmänna ländergranskning, Universal Periodic Review, som är en återkommande granskningsmekanism inom FN:s råd för mänskliga rättigheter. Där är Iran föremål för granskning i morgon, den 24 januari 2025.

Regeringen kommer då återigen att vara mycket tydlig i sin uppmaning till Iran att upphöra med all systematisk diskriminering av kvinnor och flickor och att säkerställa att kvinnor och flickor fullt och fritt kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter.
(forts. § 8)

Prot. 2024/25:61
23 januari

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Frågestund

Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av landsbygdsminister Peter Kullgren, statsrådet Acko Ankarberg Johansson, statsrådet Erik Slottner och statsrådet Niklas Wykman.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Landsbygdsminister Peter Kullgren besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Regeringens ekonomiska politik

Anf. 43 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! I dag är det för många årets allra fattigaste dag. Hyrorna fortsätter att stiga, matpriserna har ökat med nästan 30 procent de senaste tre åren och tio års reallöneökningar har utraderats. Många vänder på varenda krona för att få vardagen att gå ihop.

På årets fattigaste dag vill jag påminna om att med en socialdemokratisk regering hade vanligt folk fått en rättvis skattesänkning som träffar bredare än regeringens skattesänkningar. Pensionärer hade fått höjt bostadstillägg med 200 kronor per månad, och bostadsbidraget för de barnfamiljer som har det absolut tuffast hade höjts med nästan 800 kronor i månaden fram till sommaren och därefter med över 2 000 kronor.

Min fråga går i dag till statsrådet Kullgren, som svarar på allmänpolitiska frågor. Varför är det viktiga för den SD-styrda regeringen att sänka skatten för de rika medan många barnfamiljer och pensionärer kämpar för att få vardagen att gå ihop?

Anf. 44 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Att vi har lyckats knäcka inflationen är centralt för utvecklingen. Vi ser nu att räntorna sänks pö om pö, vilket är oerhört viktigt. Tyvärr kan vi konstatera att vi fortfarande är i en svår ekonomisk tid med lågkonjunktur. Men det ljusnar, och vi hoppas såklart att det ska ljusna snabbt.

Regeringen gör breda skattesänkningar som gör att människor får mer pengar i plånboken – viktiga bidrag till att klara även årets fattigaste dag.

Jag kan väl återkomma med en motfråga. Om jag inte minns fel har en familj i Stockholm efter socialdemokratiskt styre där fått ökade kostnader med 6 000 kronor. Hur hjälper det barnfamiljerna i Stockholm?

Anf. 45 GUNILLA CARLSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag uppfattar att denna regering över huvud taget inte vill förstå hur många människor i vårt land just nu har det.

I SCB:s statistik ser vi svart på vitt att den materiella och sociala fattigdomen ökar. Varför väljer den SD-ledda regeringen i detta läge att ta bort det stöd som har funnits och som riktar sig till de familjer som har det allra tuffast? Samtidigt som statsrådet själv får flera tusen kronor mer i månaden i skattesänkningar får de barnfamiljer som har det allra tuffast mindre pengar i plånboken.

Anf. 46 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Vi kan också konstatera, och det är viktigt att påminna om, att i tider av hög inflation med en prisutveckling som är tuff för många hushåll och där de som har det tuffast får sin inkomst från olika stödssystem säkras dessa i och med att de räknas upp.

Jag är väldigt glad att vi har en annan regering än den tidigare, för att travestera ledamoten, vänsterpartistyrda regeringen. Den här regeringen har fått bukt med inflationen, och nu ser vi att räntorna går ned. Det kommer att vara bra för svenska hushåll.

Väntetiderna i vården

Anf. 47 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Min fråga riktar sig till sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson.

Man kan säga att svensk sjukvård i sig är i behov, akut behov, av vård. Just nu är det alltför många som väntar olagligt länge i de oacceptabelt långa vårdköerna. Vi kan konstatera att tidigare regeringar faktiskt inte gjorde tillräckligt för att lösa de här problemen trots återkommande varningar år efter år.

Därför är det extra glädjande att ministern nu i veckan har mottagit en redovisning som har presenterat förslag till statliga engångsinsatser för att korta vårdköerna.

Det här ämnet är väldigt viktigt för Sverigedemokraterna. Därför är min fråga vilka av insatserna ministern kommer att prioritera för att omedelbart komma till rätta med de akuta problemen och då särskilt de olagligt långa väntetiderna.

Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Vårdköerna har verkligen bitit sig fast i svensk politik och i svensk sjukvård. Det är nästan så att patienter förutsätter att man får vänta länge.

Det är klart att det i dag är många andra länder som har det på liknande sätt, men vi har haft det i 10–15 år. Det innebär att även om pengar har kommit till sjukvården har vi inte på lång sikt kunnat få ned köerna. Vi behöver alltså lära oss mycket mer om hur vi gör för att få ned köerna utan undanträngningseffekter.

Därför gav regeringen och samarbetspartiet uppdraget till en medicinskt kunnig person, Anna Nergårdh, att titta på hur vi skulle kunna göra för att med statliga engångsinsatser åstadkomma någonting som är bra för patienterna, en patientnytta, och som inte leder till undanträngningseffekter.

Jag lovar att återkomma i nästa inlägg till hur vi gör.

Anf. 49 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Med respekt för att det är väldigt begränsad talartid tyckte jag att det var intressant att ministern nämnde det långsiktiga perspektivet och att det verkar som att enbart resurser inte har kunnat lösa problemet.

Jag vill passa på att också ställa frågan hur det här knyter an till den långsiktiga strategin.

Avslutningsvis vill jag bara konstatera att det är väldigt glädjande att regeringen och Sverigedemokraterna har lyckats fatta de här kloka besluten.

Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är tre områden som utredaren föreslår att vi ska prioritera just nu.

Det handlar om gråstarrsoperationer, som kan göras i öppenvård.

Det handlar om höftledsplastik, som är mycket avancerad och kräver många insatser.

Det handlar också om framfall, ett område där väldigt många kvinnor aldrig har fått den operation de behöver. Snarare har de fått uppfattningen att det är någonting man får leva med som kvinna. Så är det inte.

Vår regering tänker se till att vi kortar köerna på totalen, men vi väljer också att lyfta fram ett sådant område som berör kvinnors hälsa och som har varit eftersatt så länge.

Vi kommer att återkomma till att betala för att man utför operationer men också förstärka vårdplatskontoren.

Regeringens ekonomiska prioriteringar

Anf. 51 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till Acko Ankarberg Johansson.

Politik innebär att prioritera, och ni har prioriterat lägre skatt för de rikaste. Samtidigt höjer ni kostnadstaket för högkostnadsskyddet för läkemedel från 2 900 kronor till 3 800 – dessutom endast det första trappsteget så att patienten betalar 75 procent i stället för 50 procent. Så prioriterar ni.

Arbetslösa är en ökande skara. De får räkna med 450 kronor mindre i plånboken. Matpriserna har gått upp 25 procent sedan 2022.

Varifrån ska pengarna tas? Det kanske den ensamstående trebarnsmamman frågar sig som måste ha läkemedel mot sina kroniska sjukdomar, kontinuerliga läkarbesök, transporter, mat, kläder till barnen och så vidare. Varför gör ni livet så tufft för så många? Hur tänker ni? Finns det inte andra vägar vi kan ta?

Anf. 52 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Den tidigare regeringen valde ju att ta bort värnskatten. Det är ett klockrent exempel på hur man ser till att de som har högst inkomster får lägre skatt.

Vi gör breda skattesänkningar som når de många därför att det är nödvändigt att man får behålla mer av sin lön eller sin pension.

När det gäller högkostnadsskyddet är det väsentligt att vi har ett sådant. Vi ser framför oss, och vi har fått, väsentligt högre läkemedelskostnader de senaste åren. Vi måste kunna bibehålla ett högkostnadsskydd. Därför har riksdagen beslutat att höja patientavgifterna. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med ett förslag om hur. Vi har just nu ett regeringskansliförslag ute på remiss. Därefter kommer regeringen att bereda detta och återkomma till riksdagen, som får pröva det hela.

Det är så att läkemedel är en del av sjukvården, men kostnaderna har ökat jättemycket. Därför lägger vi till 6 miljarder i årets budget för att vi ska klara läkemedelskostnaderna. Vi återkommer till hur högkostnadsskyddet ska förändras.

Anf. 53 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Forskning är ju fantastiskt. Människor kan leva längre, och det är underbart. Men det finns också avarter. Jag tänker på den danska läkemedelsjätten Novo Nordisks omtalade diabetesmedicin Ozempic, vars försäljning i Sverige ökade med 34 procent till ungefär 977 miljoner 2024. Detta är det fjärde mest sålda läkemedlet i Sverige.

Man kan säga att Ozempic vräks ut okontrollerat, speciellt från nätläkare, inte bara till dem som lider av diabetes och svår övervikt utan också till dem som inte är nöjda med sina kroppar.

Finns det inte mer vi kan göra för att pressa ned kostnaderna?

Anf. 54 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Nu blir jag lite konfunderad. Ledamoten säger att det är fantastiskt med forskning som gör att vi kan få läkemedel och som behandlar oss, och sedan vill ledamoten ta bort läkemedel.

Semaglutid, som ledamoten lyfter fram, är ett väldigt speciellt läkemedel, och innehållet har faktiskt funnits ganska länge. Nu vet vi att det kan användas för fler indikationer.

I Sverige är just det specifika som ledamoten nämnde godkänt för typ 2-diabetes, ingenting annat. Därför har regeringen tagit initiativ till att Läkemiddelsverket ska vara tydligt med detta till dem som förskriver. Det ska bara förskrivas på rätt indikation, inte något annat.

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag och Centerpartiet vill se ett avskaffat generellt strandskydd och att bestämmandet ska ske kommunalt. Centerpartiet lyckades ju förmå den förra regeringen att lägga fram ett förslag som var ett steg på vägen: avskaffat strandskydd för sjöar under ett hektar och för vattendrag som är högst två meter breda. Den 1 juli 2022 hade det varit möjligt att införa detta. Det avslogs då tyvärr av Tidöregeringen tillsammans med Vänsterpartiet.

Nu har det gått tre år, och nu kommer en ny lagrådsremiss. Varför har det tagit så lång tid att komma tillbaka med nästan samma förslag? Vad är det som har hindrat att man från regeringens sida tillsatt en utredning med ett större uppdrag mycket tidigare än vad som nu verkar aviseras?

Frågan behöver ett svar. Varför har regeringen dröjt med en fråga som var så väl förberedd tidigare?

Anf. 56 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Äntligen kan vi presentera den lagrådsremiss som kommer att göra det enklare inte minst för människor på landsbygden att bygga nära sin så kallade strandlinje – som oftast faktiskt är ett dike på ett gärde.

Det ledamoten inte nämnde är att Centerpartiet ju kom överens med Miljöpartiet om det här strandskyddet. Jag tror att de flesta här i kammaren vet att Centerpartiet och Miljöpartiet har brutalt olika syn på strandskydd.

Man nämner några positiva delar i det tidigare förslaget, men det fanns också betydande negativa delar. Därför ville en majoritet i Sveriges riksdag inte genomföra det förslaget i sin helhet.

Nu har vi utifrån det beredningsunderlag som redan funnits tillgängligt kommit fram med de delar som inte behöver ytterligare utredning. Vi har samtidigt aviserat att vi ska tillsätta en bredare utredning kring strandskyddet.

Anf. 57 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Från en regering som säger sig vara snabb och vill få saker gjorda är det spännande att höra att det tar tre år att lägga fram i princip samma förslag – tre år för att ta bort 25 meter! En av de punkter som fanns med i det tidigare förslaget var 25 meter strandskydd.

Detta hade kunnat göras snabbare om regeringen hade önskat. Varför tar det tre år för regeringen att tillsätta en ny utredning? Det hade kunnat ske mycket snabbare av en regering som vill agera snabbt.

Anf. 58 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Där kom en sak som skiljer sig i det här förslaget jämfört med det tidigare, nämligen de 25 meterna.

Jag kan dra en parallell. Det tog nästan sju och ett halvt år för den förra – av Centerpartiet stödda – regeringen att göra någonting över huvud taget åt vargfrågan – den fråga jag tror att jag fått flest frågor om i den här kammaren av centerpartister. Det tog ända till den tid då Socialdemokraterna satt ensamma i regering innan det hände någonting i den frågan över huvud taget.

Anf. 59 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsministern och är på samma tema, nämligen strandskyddet. Regeringen har ju nu aviserat att man ska ta bort strandskyddet. Gränsen har dragits vid två meter för vattendrag och ett hektar för sjöar. Detta innebär att man auktionerar bort allemansrätten för att gynna ett fåtal kapitalstarka på allmänhetens bekostnad.

Det är så att kantzoner längs sjöar och vattendrag oavsett storlek är mycket artrika. De är mer artrika än omkringliggande landskap. I Sverige har vi mer än 1 000 rödlistade arter som har just strandzoner och deras intilliggande miljöer som sin livsmiljö.

Jag vill fråga landsbygdsministern om regeringen gjort någon konsekvensanalys av vad förslaget innebär för allemansrätten och för naturen? Och hur stora naturytor är det regeringen raderar skyddet för?

Anf. 60 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Som ledamoten Kerstin Lundgren påpekade förut är det ju Rebecka Le Moines och Kerstin Lundgrens överenskommelse som till del ligger till grund för regeringens beslut. Det har ju inte gjorts en ny utredning, utan vi har valt att gå fram på befintligt beredningsunderlag.

Miljöpartiets syn på den här frågan är ändå intressant: att det här skulle gynna ett fåtal kapitalstarka människor. Det är uppenbart att Rebecka Le Moine inte har träffat den lantbrukare som vill genomföra ett generationsskifte och bygga ytterligare en bostad på sin fastighet för att få till detta rent praktiskt, men som nekas på grund av ett dike som personens farfar grävde för ett visst antal år sedan.

Så hanteras strandskydd i praktiken i många områden, och det vill vi definitivt komma bort från. Det handlar inte om få, kapitalstarka människor.

Anf. 61 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är tydligt att landsbygdsministern inte har varit i dialog med svenska folket, för sex av tio vill se ett starkt strandskydd.

Det är även så att nuvarande regelverk ger dispenser – runt 8 000 per år för just de kommuner som behöver gynna landsbygdsintressen. Det finns alltså redan i dag möjlighet att exploatera på de nyanlagda diken som landsbygdsministern nämner men som förslaget inte riktar in sig på.

Min fråga är: Är det värt det?

Anf. 62 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Ja, det är värt att förändra strandskyddet. Det är därför vi också går fram med detta förslag.

Vi ser också fram emot att vi ska utveckla strandskyddet ännu mer. I det befintliga förslaget som vi nu går fram med finns det också möjligheter till begränsningar om det blir alldeles för stora konsekvenser för exempelvis tillgängligheten till strandlinjen.

Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Svensk hälso- och sjukvård är fantastisk – när man väl kommer fram. Men det handlar om att komma fram och att få det där besöket hos specialisten man blivit remitterad till eller operationen man så länge har väntat på.

Tillgängligheten är för dålig, och vårdköerna är för långa. Jag är därför glad över att vi har en moderatledd regering som nu gör mycket för att korta vårdköerna. Regeringen avsätter i budgeten hela 7 ½ miljard för att korta vårdköerna och öka vårdkapaciteten – men det finns också krav på regionerna. Det följer med prestationskrav med pengarna till regionerna. Regionerna kan till och med bli återbetalningsskyldiga om de inte levererar kortare köer. Det är bra, och det är viktigt.

För att kapa vårdköerna behöver vi också tänka nytt och annorlunda. I måndags kom som sagt utredningen från Anna Nergårdh med förslag om statliga engångsinsatser. När tror sjukvårdsministern att vi kan se nya, skarpa förslag om hur vi kapar köerna?

Anf. 64 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten, som fyller på den fråga som lyftes tidigare.

Vi avser att återkomma i närtid med både hur vi fördelar pengarna för ökad vårdkapacitet och hur vi genomför de statliga engångsinsatserna. Vi har inte tid att vänta på något nu när patienterna har väntat så länge.

Det är också intressant att utredaren väljer tre olika slags ingrepp. Det gör att vi får en chans att, om vi sätter igång och gör det här på samma sätt i hela landet, följa om det får undanträngningseffekter eller om vi kan undvika dem. Vi kan se hur vi behöver jobba för att det faktiskt ska bli så här.

Inte minst kan vi förstärka vårdplatskontoren så att de kan samtala med patienterna och tala om var det finns ledig kapacitet. Vi går också vidare med en nationell vårdförmedling som gör att vi får en digital bild av var ledig vårdkapacitet finns, något som har efterfrågats länge av vårdplatskontoren. De får i dag ringa runt och fråga: ”Har ni en ledig plats?” Det där ska vi kunna redovisa digitalt så att man vet var det finns ledig vårdkapacitet.

Vi återkommer alltså i närtid både gällande fördelningen av de stora pengarna för ökad vårdkapacitet och gällande de statliga engångsinsatserna.

Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag har typ 1-diabetes, vilket är en kronisk diagnos. Tyvärr har ju även vårdköerna i svensk sjukvård blivit ett närmast kroniskt tillstånd.

Det är bra att det nu görs mer, men jag tror att vi faktiskt behöver fundera på om vi kan vässa detta och komma med ännu tuffare förslag. Vi måste verkligen se till att patienter får vård i tid. I dag är det alltså bara sex av tio patienter som får vård enligt det lagstadgade kravet, och det duger inte. Nu måste vi verkligen kavla upp ärmarna, leverera och sätta press på regionerna att ta sitt ansvar. Jag ser fram emot nya, skarpa förslag från regeringen.

Anf. 66 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! En av de där sakerna handlar om att vi behöver göra om just vårdgarantin. Sedan den infördes har den aldrig någonsin uppfyllts i sin helhet. Regionerna, som ska arbeta under lagen, har alltså inte uppfyllt den. Vi kan ju inte ha en lag som inte följs, och därför har vi beslutat att se över vårdgarantin och göra den annorlunda. Framför allt ska vi få ned tiderna.

Jag har tidigare sagt att vi gärna kan snegla på Danmark, som har ett tydligare och rakare system. De har dock inte heller regionalt självstyre. Vi behöver alltså titta också på den stora frågan vem som styr i svensk hälso- och sjukvård och vem som ställs till svars. I dag är det regionerna, men vi behöver hjälpas åt.

Vård i glesbygden

Anf. 67 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Även jag vill vända mig till statsrådet Acko Ankarberg Johansson och från ett annat perspektiv fylla på frågeställningen hur vi klarar att tillgodose patienternas rätt att få vård i tid och få vård på lika villkor i hela landet.

Det finns stora problem runt om i landet ur olika perspektiv. I glesbygden är det ännu svårare eftersom det är svårt att rekrytera kompetent personal, och det kan vara långa sträckor redan från början. Jag vet att regeringen mår om att hela Sverige ska leva och fungera, och därför skulle det vara intressant att höra vad regeringen nu planerar när det gäller att kunna förse även befolkningen i glesbygden med hälso- och sjukvård i tid.

Anf. 68 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för att hon tar upp även den här delen av sjukvårdsfrågorna. Sverige ser ut som det gör geografiskt, men vårt uppdrag är likvärdigt. Oavsett var man bor ska man ha tillgång till god vård på lika villkor.

Det är klart att geografin skapar begränsningar, men det finns smarta sätt att göra detta annorlunda. Vi har nu valt att stötta Glesbygdsmedicinskt centrum så att de får ett årligt stöd från staten. De finns i Storuman, och de har hittat nycklarna här. De grunnar inte på om det är kommunen eller regionen som ska betala, utan de möter patienten. De har medarbetare i sjukstugan och löser situationen för patienten. Behöver man ligga kvar över natten får man göra det.

När jag var där på besök senast blev jag så där centralbyråkratisk; jag frågade efter en stund hur de ordnar med fakturering, avtal och så vidare om någon behöver övernatta hos kommunen. De tittade på mig och sa: Det märker man väl i slutet av månaden, när vi fakturerar hur många nätter det blev.

Med andra ord: Krångla inte till saker och ting! Fundera på vad patienterna behöver, och så löser vi det gemensamt! Det gör man i Storuman, och vi hoppas nu att GMC ska kunna stödja hela landet när det gäller att jobba med glesbygdsmedicin.

Anf. 69 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Även jag har besökt Glesbygdsmedicinskt centrum och är väldigt imponerad av det arbete de utför. Men vi har ju glesbygd i andra delar av landet också, och i mitt hemlän Kalmar län finns det flera orter, till exempel Högsby, Hultsfred och Gamleby, där man under många år har haft problem att bemanna hälsocentralerna med fast anställda läkare så att patienterna kan få den fasta läkarkontakt de har rätt till. Har regeringen några förslag även när det gäller den delen?

Anf. 70 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Regeringen fattade i dag beslut om fördelning av de nästan 3,7 miljarder som går till kommuner och regioner för att just förstärka möjligheten till fast läkarkontakt och bygga ut primärvården i glesbygd och landsbygd. Man behöver statligt stöd för att kunna göra lite extra insatser.

Även om regioner och kommuner har det lagstadgade ansvaret är det klokt av regeringen och dess samarbetsparti att stödja dem så att det kan bli en bättre utveckling i hela landet. Det är därför vi har fattat beslut om de här pengarna, som vi hoppas ska ge effekt i hela landet. Glesbygd har vi nämligen på många ställen.

Utfasning av importerat sojaprotein

Anf. 71 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern.

Sverige är ett av världens friskaste matproducentländer. Vi har bra djurrätt, höga kvalitetskrav och hållbara processer. Men nu ser vi hur andra länder tar nya, modiga beslut för en hållbar matproduktion för både miljö, djur och konsument.

Totalt 240 000 ton sojaprotein importeras årligen till Sverige. En del används till sojaprodukter, men ganska stora mängder går till djurfoder för produktion i mjölk- och nötkreaturkedjan. Finland har tagit ett aktivt beslut att fasa ut sitt beroende av soja, och finländska nötdjur får ingen soja. Inte heller mjölkkor och kalvar får det. Detta är ett sätt att nå landets klimatmål.

Hur ser landsbygdsministern på möjligheten att ta ett lika modigt beslut i Sverige?

Anf. 72 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för en intressant fråga.

Det pågår en mycket spännande utveckling i svensk livsmedelsindustri och svenskt jordbruk – egentligen i hela kedjan från jord till bord – där starka företag tar modiga investeringsbeslut. Inom kort hoppas jag att vi ser den första riktiga proteinfabriken i Sverige – faktiskt i Lidköping, där man gör en satsning på att ta fram vegetabiliskt protein. Inriktningen där är att jobba med att ersätta importerat växtbaserat protein för humankonsumtion, men det finns också de som har tankar på att producera mer foderbaserat protein.

Det här är en utveckling som är jättespännande och nödvändig, inte minst ur ett beredskapsperspektiv.

Anf. 73 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Finland har i samband med målet att sluta importera soja också satt ett mål för inhemsk produktion av vall och andra proteinrika grödor, såsom bondbönor och åkerbönor. Den typen av odling lämpar sig mycket väl även i Sverige. Skulle ett sådant beslut vara klokt i Sverige, både ur ett beredskapsperspektiv och ur ett klimatperspektiv?

Anf. 74 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Vi välkomnar naturligtvis alla innovativa förslag. Däremot gäller det att vi är nogga med vad vi ska lägga oss i rörande en relativt väl fungerande näring och hur vi lägger upp det. Men det är klart att jordbruket, precis som alla branscher, har ett stort ansvar för att ställa om, ta ansvar och göra det man kan. Vi har stora möjligheter både till bra animalieproduktion i Sverige och till produktion på vegetabiliesidan. Jag ser alltså fram emot mycket av det som pågår runt om i vårt avlånga land.

Förbud mot anonyma konton på sociala medier

Anf. 75 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! På toppmötet i Davos i går framförde Spaniens premiärminister Pedro Sánchez förslaget att anonyma konton på sociala medier ska förbjudas inom EU. Jag tycker att det är på tiden. Detta är fullt rimligt. Vi är på ett sluttande plan nu.

Bakom ryggradslösa anonyma konton blandas även trollfabriker och så kallade förprogrammerade bottar. När jag tittar på dagens barn och ungdomar hoppas jag faktiskt att de slipper se dessa avloppskanaler.

Min fråga går till statsrådet Erik Slottner, som är Sveriges digitaliseringsminister. Hur kommer digitaliseringsministern att verka för att anonyma konton i sociala medier ska förbjudas?

Anf. 76 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nu gällde frågan *hur* detta ska göras, men frågan kanske först och främst ska vara *om* det ska göras. Det finns i dag inga förslag eller utredningar på gång för att verka för ett förbud. Däremot har vi lagstiftning som reglerar innehållet på nätet. Inte minst har vi en EU-gemensam lag som heter Digital Services Act. Den ska förhindra olagligt och till viss del olämpligt eller rent av skadligt innehåll på nätet, inte minst gentemot barn och ungdomar. Jag tycker att detta är en väldigt bra lagstiftning, och den används redan en hel del ur många olika aspekter.

Anonyma konton är en större fråga som det finns väldigt mycket av. Man kan väl säga att både vänster och höger drabbas mycket av detta. Jag bekymrar mig dock mest över innehållet. Tack vare Digital Services Act kan vi nu komma åt olagligt och skadligt innehåll mycket effektivare än vad vi har kunnat hittills.

Anf. 77 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren.

Regeringen meddelade i november att man planerar att lägga ned Renmarkskommittén och ersätta den med en ny utredning med nya direktiv. Formellt har utredningen ännu inte lagts ned, och det har ej meddelats hur frågorna avses utredas vidare.

För oss sverigedemokrater är utgångspunkten att alla svenska medborgare ska ha samma rätt att exempelvis jaga och fiska i vårt land. Kommer regeringens fortsatta arbete med renmarksfrågorna att utgå från att säkerställa att det råder lika rättigheter för svenska medborgare när det gäller jakt i Sverige?

Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Regeringen har tagit beslut om att avveckla Renmarkskommittén. Vi har också aviserat att vi ska tillsätta en ny utredning.

Det första delbetänkandet från Renmarkskommittén var ute på remiss, och därefter stod det klart att kritiken var oerhört omfattande. Den kom från myndigheter, kommuner och intresseorganisationer men även från samiska organisationer och representanter.

Syftet med den nya utredningen ska vara att arbeta fram långsiktigt hållbara förslag som har bred förankring både hos dem som berörs och, självklart, i Sveriges riksdag. Beredning pågår i Regeringskansliet, och vi kommer att få anledning att återkomma i frågan när det är dags för det.

Oseriösa spelbolag

Anf. 79 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Niklas Wykman.

Runt 340 000 svenskar beräknas ha någon grad av spelproblem. Beroendet drabbar inte enbart den enskilda spelaren utan förstör även relationer till vänner och familj. Hela liv slås i spillror i takt med att pengarna går upp i rök. Skulderna kan bli stora och ibland gå upp i miljonklassen. Därför är det mycket viktigt att oseriösa spelbolag stängs ute från spelmarknaden och att den som fastnar i spelberoende kan få stöd och hjälp.

Tidigare den här månaden publicerade Sveriges Radio en stor granskning som bland annat visar att svenska bolag, ofta baserade på Malta, vill framstå som seriösa och ha licens här i Sverige men vägrar betala böter i andra länder. Granskningen visar också att en stor leverantör av spelprogramvaror i smyg driver olicensierade nätkasinon. Dessutom avslöjas att Spelpaus – det system som inrättats för att skydda personer med spelberoende – har kommit att fungera som ett register över särskilt lukrativa kunder som man kan locka till olicensierade spelsajter.

Vilka insatser tänker statsrådet göra för att komma åt de allvarliga problemen med nätkasinon och eventuella läckor i Spelpaus?

Anf. 80 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för en viktig och bred fråga.

Jag vill först säga det uppenbara: Jag ska inte kommentera enskilda fall. Det är en fråga för myndigheter och den rättsvårdande samhällsapparaten att ta tag i detta och titta på enskilda fall; det är inte min roll.

I det bredare perspektivet kan vi konstatera att jag och ledamoten delar verklighetsuppfattning och verklighetsbeskrivning på det här området. Spel är ju ett stort nöje för många människor, men det är också rena avgrunden för många. Precis som ledamoten beskriver slår det hårt mot enskilda som skuldsätts och mot hela familjer.

Därför är åtgärdspaletten från regeringens sida bred. Det handlar om alltifrån ökade resurser till de berörda myndigheterna och fler verktyg för bland annat Spelinspektionen till skärpta regleringar när det gäller vad olika bolag får göra. Det är en bred frågeställning – därav detta breda svar.

Rekryteringsstöd till välfärdsyrken på landsbygden

Anf. 81 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Centerpartiet lade förra mandatperioden fram förslag om lättnader i strandskyddet för att ge landsbygden bättre förutsättningar. Nu, tre år senare, lägger regeringen fram nästan samma förslag. Eftersom regeringen tidigare har inspirerats av våra förslag undrar jag om landsbygdsministern kan tänkas inspireras ytterligare för att förbättra för landsbygden genom att omvandla regeringens utflyttningsbidrag, som ska få människor att flytta från landet, till förmån för ett rekryteringsstöd för att få människor att flytta inom landet till våra välfärdsyrken på landsbygden.

Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tror att det viktigaste för ett attraktivt Sverige, inklusive en attraktiv landsbygd, är att det finns goda möjligheter att bo, leva och verka i hela landet. Vi gör stora insatser för just detta, inte minst inom den för landsbygden så viktiga jordbrukssektorn. Bland annat förstärker vi den svenska medfinansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken med mer än trekvarts miljard kronor. Vi satsar på lanthandlare, vård och rättsvårdande instanser, som polis och så vidare.

Det tror jag är det absolut viktigaste för att ha en levande landsbygd, men självklart är regeringen öppen för alla goda förslag. Låt oss fortsätta diskutera denna fråga!

En granskningsfunktion för utvärdering av regionerna

Anf. 83 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Erik Slottner.

Den 9 januari meddelade regeringen att man inrättar en regiongranskningsfunktion. Syftet med denna funktion, eller grupp, är att studera regionerna och titta på hur de kan bli effektivare i sin ekonomiska hantering och i hur de genomför sin verksamhet.

Det är uppenbart att detta behov är stort. Vi vet alla att många regioner dras med långa vårdköer, problem i kollektivtrafiken och inte minst en

mycket dålig ekonomistyrning. Vi ser det inte minst genom att skatter höjs brett i våra regioner.

Ett tydligt exempel är Region Stockholm, där jag bor och där vi alla befinner oss just nu. Vi möts ständigt av rubriker om neddragningar i kollektivtrafiken och indragna bussar. Det är stopp och problem, och ingen kommer dit den vill. Biltrafiken ökar som en följd av dålig politik.

Samma sak gäller på vårdområdet. Vårdköerna växer, kliniker läggs ned av ideologiska skäl och så vidare.

Min fråga till statsrådet är vilka förväntningar vi som bor i Stockholm kan ha på rekommendationerna från denna granskningsfunktion vad gäller att förbättra läget här och i andra regioner.

Anf. 84 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag hoppas att denna granskningsfunktion ska vara en viktig åtgärd. Den är ju en del i ett paket för att förbättra sjukvården i Sverige genom ökade resurser och bättre styrning, inte minst bättre ekonomistyrning. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi ofta funderar över hur vi kan få mer kvalitet och få ut mer av varje skattekrona vi lägger på hälso- och sjukvård, skola, socialtjänst, äldreomsorg etcetera.

Jag reser ju mycket i Sverige och besöker både kommuner och regioner. Jag ser att kommuner och regioner med liknande strukturella förutsättningar har väldigt olika kostnadsnivåer. Detta är ett sätt att hjälpa regionerna att få bättre ekonomistyrning. De kan också få tips och idéer om metoder som funkar bra i andra regioner.

Dessutom har vi en effektiviseringsdelegation som ska kunna ge pengar direkt till regioner för insatser som till en början kan bli en puckelkostnad men som på några års sikt kan sänka driftskostnaderna i sjukvården så att vi får mer välfärd för varje krona vi lägger in i den.

Skyddsjakt på varg

Anf. 85 MATHIAS BENGTSSON (KD):

Fru talman! I somras, inom loppet av bara några veckor, drabbades Dalarna av två fruktansvärda vargangrepp. I byn Djura utanför Leksand dog 13 får efter en vargattack. Nästa gång hände det i Knåpbodarna i Rättviks kommun, där 12 får föll offer för vargen.

Efter en attack som den i Djura borde skyddsjakt vara självklar, men länsstyrelsen nekade ansökan. Att stå maktlös inför en sådan förödelse och sedan få kalla handen av myndigheten är ett hån mot alla drabbade.

Detta visar att vi måste förändra hur vi hanterar vargförvaltningen, inte minst nu när licensjakt pågår. Trots de uppenbara problem som vargen utgör i Dalarna tilldelades vi inte en enda varg att fälla. Det sticker i ögonen på många av oss som bor i vargrevir.

Därför vill jag fråga landsbygdsministern: Vad är beskedet till alla dem som får sina djur attackerade, och när kommer vargstammen att minska?

Prot. 2024/25:61
23 januari

Frågestund

Anf. 86 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):
Fru talman! Tack, Mathias Bengtsson, för frågan!

Beskedet är att vi har sett till att vi har uppdaterade tumregler vad gäller skyddsjakt. Det har skett viss förändring efter initiativ från regeringen i delen om skyddsjakt.

Vad gäller licensjakt och antalet vargar i Sverige har regeringen meddelat att när det är dags att anmäla ett nytt referensvärde till EU-kommissionen kommer vi att anmäla 170 vargar, så som riksdagen så många gånger har tillkännagivit för regeringar i detta land.

Vi har också gett Naturvårdsverket ett uppdaterat uppdrag som man har återredovisat. Det visar också på att vi kan ha en betydligt mindre vargstam än vad vi har i dag. Men det kräver vissa åtgärder. När de åtgärderna successivt är på plats kommer vargstammen också att minska.

Behovsprincipen i vården

Anf. 87 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Vårdköerna är nu längre än någonsin tidigare. Totalt väntar över 600 000 patienter på vård i Sverige.

Nu föreslår regeringens utredare att man ska frångå portalparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen och operera dem som inte har det största behovet först.

Ser ministern inte, likt exempelvis Läkarförbundet, en risk för att fusk och undanträngningseffekter förekommer även denna gång, likt förra gången, med den så kallade kömiljarden?

Hur ser ministern på att portalparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen kanske inte kommer att följas med detta förslag, när behovsprincipen nu sätts ur spel?

Vore det inte bättre att i stället satsa på mer personal i vården och på att en gång för alla sätta stopp för nedskärningarna i en redan hårt krisande vård?

Anf. 88 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Förslaget från utredaren handlar inte om att sätta sjukvårdslagen ur spel. Det handlar om att lägga till.

Varje region har att följa hälso- och sjukvårdslagen från dag ett på varje år till den sista dagen på varje år. Behovsprincipen styr. Det finns ingen chans att smita undan den för någon region. Det ansvaret har de mot sina medarbetare och sina patienter i sin region.

Det vi gör nu är att lägga till så att man dessutom får betalt för att kunna kapa de köer som varit väldigt långa. Utredaren går väldigt tydligt igenom prioriteringsfrågorna och undanträngningseffekterna i sin promemoria.

Jag rekommenderar den till läsning för alla. Det är en kunnig utredning. Personerna som utreder är själva läkare med mångårig erfarenhet. Man har gått på djupet med prioriteringsfrågorna, behovsprincipen och undanträngningseffekterna.

Vi har de svar vi behöver. Nu är det dags att vi gör något på riktigt. Man får betalt om man utför operationen för den som har väntat länge.

Anf. 89 DAVID PEREZ (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansmarknadsminister Niklas Wykman.

I Sverige har vi en väldigt sund sparkultur. Sedan årsskiftet har avdragsrätten för värdepapperslån försämrats och tagits bort från just kapitalförsäkringen men finns kvar för både aktiedepåer och investeringssparkonton. Kapitalförsäkringar är som ministern vet en populär sparform. Det är ändå rimligt med likabehandling bland snarlika sparformer.

Anser ministern att det är viktigt med just likabehandling av sparformerna? Kommer regeringen att verka för att kapitalförsäkringar även ska omfattas av ränteavdraget?

Anf. 90 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ledamoten hänvisar till en förändring uppkommen av en tolkning som har gjorts av Skatteverket. Denna tolkning är inte ställd under rättslig prövning. Det finns möjlighet att begära förhandsbesked, att få prövning och på så sätt se vad lagen säger enligt högsta instans.

Hur det sköts och hur den processen går till ska jag som statsråd inte kommentera. Hittills handlar det om en myndighetstolkning som inte är prövad. Det ska inte jag kommentera.

Förändring av naturvårdsarbetet

Anf. 91 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! I Sverige har målen för hur mycket natur som ska skyddas och restaureras hittills utgått från vad vetenskapen säger krävs för att bevara arter och deras livsmiljöer. Men nu har regeringen i sina regleringsbrev till ansvariga myndigheter beslutat om betydande förändringar. Referensarealerna för skogliga naturtyper ska rapporteras utifrån läget vid EU-inträdet 1995, och myndigheterna ska se över vägledningarna så att man lägger sig på miniminivån i art- och habitatdirektivet.

Regeringen gör detta för att naturrestaureringslagen ska få så liten effekt som möjligt i Sverige och för att därmed tillfredsställa skogsindustrin. Förändringarna är godtyckliga och har inte föregåtts av någon vetenskaplig analys av vad som krävs för att bevara den biologiska mångfalden. Det är ett hot mot hela det svenska naturvårdsarbetet.

Min fråga till landsbygdsministern är: Delar ministern miljökommissionären Jessika Roswalls uppfattning att vetenskapliga metoder ska användas för att bedöma ekologiska behov i till exempel skogen?

Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack för frågan!

Äntligen kommer vi att rapportera lite mer likt övriga Europa. Vi är tämligen ensamma om att ha förindustriell tid, vilket ställer till det ganska mycket för oss. Det gäller bland annat Nature Restoration Law.

Man måste också konstatera att Sverige är ledande inom skogsskydd. Över 25 procent av den svenska skogen har redan tagits ur produktion, och över 10 procent är redan strikt skyddad.

Det gör Sverige till ett av de EU-länder som är närmast att nå målet om till exempel biologisk mångfald. Det är också viktigt att ha med i diskussionen.

Begränsat antal hundar av högriskras

Anf. 93 FREDRIK KÄRRHOLM (M):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsministern.

Det finns över 350 hundraser och rasvarianter registrerade i Sverige. Det är ett vetenskapligt faktum att vissa hundtyper är farligare än andra. Det beror dels på hundens fysiska egenskaper, dels på psykiska egenskaper.

Så kallade högriskraser har blivit vanligare både i Sverige och i Europa. Det har lett till fler allvarliga skador. Nyligen fick ett litet barn i Sverige ansiktet avslitet. Det har lett till fler dödsfall. De senaste åren har flera personer avlidit i Sverige på grund av hundattacker.

I flera andra länder har högriskraser antingen förbjudits eller så har ägande förenats med särskilda krav. Reglerad avel är ytterligare en åtgärd.

Nu vidtar regeringen mycket bra åtgärder för att stärka tillsynen och möjligheten att vidta reaktiva åtgärder. Men vad ser ministern för möjligheter, och vad finns det för idéer om hur man mer förebyggande kan begränsa förekomsten av farliga hundar?

Anf. 94 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack, Fredrik Kärrholm, för en angelägen fråga!

Först och främst: Äger du en hund är det ditt ansvar hur den hunden beter sig. Det är ditt ansvar att se till att den inte skadar andra människor och att den inte skadar andra hundar eller möjligtvis andra djur.

Det är ett stort ansvar att vara hundägare. Oavsett om du har en labrador, chihuahua, mops eller vad det än må vara för hund är det ett stort ansvar att ha ett djur.

Regeringen vill få ned antalet hundrelaterade skador. Därför har vi gett Statskontoret ett uppdrag, ett uppdrag som har redovisats och kompletterats med en promemoria där ytterligare analys och fler förslag har tagits fram. Utredningen har nu skickats på remiss till ett fyrtiotal berörda myndigheter och andra organisationer. Nu håller vi på och arbetar med detta. Jag kan också här i dag meddela att arbetet med en lagrådsremiss har påbörjats.

Tillgången på svenskt kött

Anf. 95 LILI ANDRÉ (KD):

Fru talman! De senaste veckorna har det rapporterats om tomma kött-diskar i flera butiker runt om i landet. Samtidigt vet vi att valet av svenskt kött är avgörande inte bara för vår egen livsmedelsförsörjning och krisberedskap utan också för att upprätthålla en hållbar produktion och stödja våra svenska bönder.

Vi ser att bönderna har utmaningar, bland annat i form av stigande produktionskostnader, konkurrens från importerat kött med lägre krav samt svårigheter att säkerställa långsiktiga investeringar. De svenska bönderna

spelar en avgörande roll i att säkerställa hög kvalitet, god djurvälstånd och minskad klimatpåverkan jämfört med importerade alternativ. En minskad tillgång på svenskt kött kan påverka dessa viktiga värden negativt.

Min fråga går till landsbygdsministern: Hur ser ministern på denna utveckling, och vad avser regeringen att göra för att främja tillgången till svenskt kött för konsumenterna även framöver?

Anf. 96 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack så mycket för frågan, Lili André!

Det vi kan konstatera är att det nu en tid har varit brist på svenskt nötkött. Andra köttslag som fläsk finns det fortfarande gott om. Fortsätt alltså gärna att köpa det svenska, men just nu kanske du i vissa delar av Sverige inte kan köpa just den detalj du hade tänkt dig om du vill ha svenskt nötkött.

Detta har en lång rad orsaker. Enligt branschen kan julhelgerna vara en sådan. Det är många röda dagar och svårt med transport, slakt och så vidare. En annan orsak är naturligtvis att det varit för liten produktion. Från primärproducenterna är möjligheten att få tag på kalvar någonting som har lyfts. Här är orsaken i sin tur för dålig lönsamhet.

Regeringen jobbar brett för att stärka lönsamheten i det svenska jordbruket. Det är oerhört viktigt att vi svenskar försöker fortsätta köpa svenska livsmedel.

Tillsättandet av nya landshövdingar

Anf. 97 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Min fråga vänder sig till civilminister Erik Slottnér.

Jag vill ta upp landshövdingarnas ämbete. Det är ett viktigt ämbete som har funnits sedan 1600-talet och som innebär att vara myndighetschef över länsstyrelserna i Sverige. Just nu saknar vi landshövdingar på tre poster i Sverige. I Stockholms län lämnade Anna Kinberg Batra sin post i oktober 2024, och Claes Lindgren är tillförordnad. I Östergötland lämnade Carl Fredrik Graf sin post i september 2024, och Ann Holmlid är tillförordnad. I Gävleborg lämnade Per Bill posten som landshövding i augusti 2024, och Veronica Lauritzsen är tillförordnad. Samtliga är hedervärda och kompetenta personer, men det saknas landshövdingar.

Min fråga är: När avser civilministern att tillsätta landshövdingarna? Hur länge menar han att en länsstyrelse kan stå utan?

Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar för denna viktiga fråga.

Först och främst ska sägas att inga län eller länsstyrelser står ledarlösa. Regeringen har utsett tillförordnade landshövdingar under den här tiden.

Det är inget ovanligt att det när en landshövding avgår dröjer ett tag innan en ny permanent landshövding är på plats. Om jag får skryta lite grann har faktiskt den här regeringen fått beröm av många för att tillsättandet av nya landshövdingar gått väldigt snabbt, betydligt snabbare än under föregående regering. Det har inte varit så långa vakanser.

Nu har det uppstått vakanser på några ställen. Det kommer att berättas när nya permanenta landshövdingar kommer. Det är inget som aviseras en lång tid innan, utan det skickas ut pressmeddelanden när detta ska presenteras. Det är regeringen som fattar beslut om detta. När detta sker kan inte jag stå och berätta nu, utan det kommer ledamoten liksom övriga befolkningen att få reda på när det väl är dags. Så håll ut!

Ett komplett skuldregister

Anf. 99 MATS HELLHOFF (SD):

Fru talman! Min fråga går till finansmarknadsministern.

Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna drivit igenom flera förändringar för att minska överskuldssättningen. Bland annat ska räntetaket sänkas från 40 till 20 procent och ett nytt kostnadstak införs för att förhindra att kreditbolagen tar ut för stora kostnader. Vi vill dessutom införa ett komplett skuldregister, något som såväl branschen som Finansinspektionen vill ha.

I slutet av november förra året ställde sig en majoritet i riksdagen bakom vårt förslag om ett tillkännagivande. Finansmarknadsministern sa själv i en intervju i podden *Generation skuldsatt* att frågan om ett komplett register är något man bör överväga.

Vilka fördelar ser statsrådet med ett komplett skuldregister? Och när räknar regeringen med att införa ett sådant skuldregister i enlighet med tillkännagivandet?

Anf. 100 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Frågan om ett skuldregister har varit diskuterad under en längre period. När man sedan tar sig an materialet och tittar med mer precision på vad man kan göra och vilka åtgärder som skulle ha störst effekt kan man konstatera att väldigt mycket utlåning i dag inte kontrolleras. Det finns ju trots allt en infrastruktur med kreditupplysningar där det finns mycket information, men väldigt mycket utlåning sker på ett oseriöst sätt utan ordentlig kreditprövning. Man kollar inte ens mot tillgänglig information.

Det är därför vi har pratat om de här förslagen som handlar om att man ska behöva banktillstånd för att exempelvis få bedriva utlåning till enskilda personer. Väldigt mycket sker i dag helt utan kreditprövning. Vi har velat ta tag i detta först snarare än att införa fler register när problemet är att man inte ens kollar mot de fakta som redan finns.

Med det sagt är detta självklart en fråga som man kan titta vidare på. Den dörren är, som jag också sagt, absolut inte stängd.

Barnbidraget

Anf. 101 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! I dag är det årets fattigaste dag. Det känns i plånboken för väldigt många. Ensamstående mammor är bland de värst drabbade. Varannan ensamstående mamma uppger att hon inte klarar av oförutsedda utgifter.

Att som SD-regeringen inte stötta vanligt folk under en ekonomisk kris är inte bara omoraliskt utan också dålig tillväxtpolitik. Ekonomiskt stöd till välfärden och att stötta de familjer som har det tuffast är det som får igång ekonomin i en lågkonjunktur. Mindre effektivt är det med skattesänkningar till de redan förmögna. Med en socialdemokratisk regering hade Sveriges barnfamiljer den här veckan fått en höjning av barnbidraget med 200 kronor varje månad.

Min fråga till statsrådet Kullgren är: Varför har SD-regeringen, till skillnad från övriga nordiska regeringar, valt att inte förstärka barnbidraget?

Anf. 102 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Den påminner mycket om den första som Gunilla Carlsson ställde, men jag kan väl repetera delar av svaret.

Men först och främst: Det är tre partier som sitter i regeringen. Sverigedemokraterna gör inte det. Det är ungefär lika sant att prata om en SD-ledd regering som att jag skulle säga att den förra regeringen leddes av Vänsterpartiet. Det blir lite tröttsamt och onödigt.

Den här regeringen har satsat brett på att stärka hushållens ekonomi genom skattesänkningar och andra delar. Det absolut viktigaste är dock att vi har klarat av att få bukt med inflationen, som var oerhört skadlig för svenska hushåll och enskilda löntagare men också för kommuner, regioner och hela offentligheten. Det är oerhört centralt för att vi ska kunna vända ekonomin och satsa på att få tillväxt och fler i arbete. Det är det absolut viktigaste vi kan göra.

Generationsskiften i jordbruket

Anf. 103 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Min fråga går till landsbygdsministern.

Med tanke på de ökade globala säkerhetshoten och behovet av stärkt självförsörjningsgrad står Sveriges jordbruk inför stora utmaningar. Ett akut problem är svårigheterna med generationsskiften. Statistik visar att en stor andel av Sveriges jordbrukare närmar sig pensionsåldern och att det är färre unga som är villiga eller har möjlighet att ta över. Detta riskerar att försvåra produktionen av nödvändiga jordbruksprodukter framöver, vilket i förlängningen kommer att underminera vår matförsörjningssäkerhet.

Mot denna bakgrund vill jag fråga ministern vilka åtgärder han avser att vidta för att säkerställa att en ny generation lantbrukare även i framtiden kan producera de varor Sverige behöver.

Anf. 104 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan, Johnny Svedin.

Det absolut viktigaste för ett starkt och välmående lantbruk och i förlängningen en hållbar livsmedelsproduktion är att vi har ett starkt jordbruk. Jag tror också att det är en viktig faktor för att kunna genomföra generationsskiften. Lönsamma företag har lättare att göra den typen av transaktioner och få dem att fungera.

Vi gör en lång rad saker, som ledamoten är medveten om. Inom relativt kort tid hoppas jag kunna presentera en uppdaterad livsmedelsstrategi. Det finns flera utredningar. En del är ute på remiss, och andra ser jag fram emot att få ta emot.

I går tog klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari emot en utredning om miljötillstånd. Där föreslås äntligen att lantbruk inte längre per definition ska ses som miljöfarlig verksamhet. Det innebär ett viktigt signalvärde för att fler unga ska vilja in i den branschen.

Skarven och EU

Anf. 105 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Min fråga riktar sig till landsbygdsminister Kullgren.

För snart fem år sedan i en studiecirkel om motionsskrivning hemma i Torsås använde vi problemet med skarven som exempel. Hos oss i södra änden av Kalmarsund är det en fråga som engagerar.

Vår motion kom att få gehör på socialdemokratiska partikongressen, vilket föranledde omedelbara åtgärder i både riksdag och regering. Det är med stor glädje jag konstaterar att landsbygdsminister Kullgren och nuvarande regering tagit stafettpinnen vidare. Att Sverige nu har siktet inställt på en hållbar mängd skarvar är tydligt.

Fru talman! Hur går arbetet med att få med EU på samma linje?

Anf. 106 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar Björn Petersson för en bra fråga, och tack också för motionsskrivandet och påverkan på den socialdemokratiska partikongressen!

Jag tror att det är viktigt att vi är eniga i frågan och att vi alla gör vad vi kan med våra kontakter för att även ändra EU.

Jag har personligen lyft upp denna fråga under punkten Övriga frågor på ett möte i rådet, och jag fick brett stöd inte minst vad gäller skarven. Då diskuterade vi också säl, som inte minst för fisket kan utgöra ett stort problem. Det är helt klart att skarv behöver klassas om för att vi ska kunna öka jakttrycket eller använda andra metoder för att minska skarvbeståndet. Säl och skarv sammantaget tar i vissa områden betydligt mer fisk än vad våra fiskare är i närheten av att ta upp. Det är problematiskt med tanke på de utmaningar fiskbestånden står inför inte minst i Östersjön.

Regelverket för internationell e-handel

Anf. 107 BJÖRN TIDLAND (SD):

Fru talman! Min fråga går till civilminister Erik Slottnér. I dagens samhälle med tusentals industriellt framställda produkter exponeras både människor och miljö för kemikalier och skadliga ämnen. Trots alla ansträngningar av Kemikalieinspektionen förekommer det fortfarande okontrollerad e-handel som innebär att otaliga produkter som innehåller skadliga ämnen kommer in i landet. Speciellt allvarligt är det när billiga leksaker som innehåller skadliga ämnen importeras.

Förutom skadliga kemikalier i leksaker innebär den okontrollerade e-handeln från länder utanför EU ett försämrat konsumentskydd, lurendrejeri, bristande kvalitet och produkter som inte uppfyller EU:s normer och lagkrav. Det är resultatet av den ökade e-handeln.

Anser ministern att nuvarande regelverk och myndighetskontroll är tillräckliga för att förhindra avarterna av den ökade e-handeln?

Anf. 108 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan, Björn Tidland.

Det är nog lätt att svara nej på frågan om det görs tillräckligt. Även om mer behöver göras skulle jag ändå säga att vi har ett robust regelverk vad gäller förbud mot och reglering av den typen av produkter. Det är alltså inte tillåtet att förse Europa med farliga produkter eller med farliga kemikalier. EU-kommissionen har en ganska omfattande granskning där bland annat svenska myndigheter är med. Det sker dels utifrån ett marknadsföringsperspektiv, dels utifrån kemikalielagstiftning, produktsäkerhetsförordning och leksaksdirektiv etcetera.

Men det är svårt att kontrollera alla varor som kommer in till Europa. Nu finns flera förslag på bordet om hur vi kan gå vidare för att stärka kontrollen ytterligare så att produkterna inte kommer in i Europa. Jag har tillsammans med näringsminister Ebba Busch bjudit in till rundabordssamtal med en rad aktörer för att se hur vi kan arbeta effektivare för att komma åt den typen av import till Europa.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 8 (forts. från § 6) Svar på interpellation 2024/25:291 om Iran

Svar på

interpellationer

Anf. 109 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret som lämnades innan kammaren bröt för frågestund. Interpellationen handlar alltså om situationen i Iran och behovet av att terrorlista det islamiska revolutionsgardet.

De omfattande protesterna för kvinnors rättigheter, för frihet och för demokrati fortsätter med full kraft i Iran på olika sätt. Samtidigt har den iranska regimen nu ytterligare skärpt de sedan tidigare mycket hårda reglerna för kvinnors klädsel. I mitten av december greps en modig kvinna som under en digital konsert uppträdde och manifesterade drömmen om ett fritt Iran. Hon greps för att hon i det digitala klippet uppträder utan hijab och för att hon sjunger.

I december släpptes tillfälligt Narges Mohammadi, mottagare av Nobels fredspris 2023. Hon släpptes tillfälligt från Evinfängelset av medicinska skäl. Men under tiden hon var frisläppt fortsatte hon sitt arbete med full kraft för att vara en stark röst mot den iranska regimen. Nu har hennes straff precis förlängts med 15 månader, just på grund av hennes kamp mot regimen.

Narges Mohammadi är långt ifrån ensam om detta. Vi ser ständigt nya domar och fastställande och verkställande av dödsstraff mot människor som på olika sätt har visat sitt motstånd mot regimen.

Men det är inte bara i Iran som regimen använder sitt våldskapital för att utöva makt. De förser Ryssland med vapensystem, och de använder svenska gängkriminella för att genomföra dåd i Sverige.

Jag har sagt det flera gånger tidigare i den här talarstolen, och jag säger det igen: Irans islamiska revolutionsgarde agerar som en terrororganisation och ska därför klassas som en sådan.

Det var också därför riksdagen i maj för två år sedan riktade ett tillkännagivande till regeringen. Tillkännagivandet bygger på att vi förstår att det här inte kommer att ske bara för att man lyfter upp frågan på möten. Hela syftet med tillkännagivandet är att trycka på för att regeringen ska verka för att skapa enighet. Det är ett otroligt viktigt nyckelord i tillkännagivandet som vi i utskottet var väldigt noga med när vi formulerade det här. Vi förstår att det krävs fotarbete, och vi förstår att det verkligen krävs aktivt arbete för att skapa den enigheten.

Nu finns det ett domslut från Düsseldorf som faktiskt betyder att det har tagits steg framåt. Därför undrar jag helt enkelt på vilket sätt utrikesministern verkar för att skapa den här enigheten.

Anf. 110 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Det har snart gått två och ett halvt år sedan den unga Mahsa Jina Amini dödades av Irans styre. Det ledde snabbt till omfattande protester på Teherans gator, i andra städer i Iran och även runt om i Europa. De här protesterna har fortsatt av och an. Än i dag händer det att folk är ute och demonstrerar.

Mycket har skett under de här två och ett halvt åren. Men redan från början bestämde vi i Sveriges riksdag oss för att försöka få regeringen att driva på för en terrorlistning av Irans revolutionsgarde.

Det har som sagt skett mycket. Förra året, 2024, avrättades minst 900 personer i Iran. Det är det största antalet på nio år. Och just nu riskerar minst tio personer dödsstraff för sitt deltagande i revolutionen – kvinna, liv, frihet. Även jakten på olika MR-aktivister, MR-advokater som försvarar aktivister och demonstranter har ökat. Det är mycket som sker och mycket hårda tag från Irans revolutionsgarde.

Precis som Alexandra Völker sa i sitt anförande finns det nu en dom från en domstol i Düsseldorf där man slagit fast att den iranska statsapparaten låg bakom attacken mot Bochums synagoga.

Jag undrar helt enkelt hur det går. Vad gör regeringen för att sätta ännu mer press på Irans regim? De skickar fortfarande vapen till Ryssland, och det senaste året har vi sett att de har skickat missiler mot Israel. Det är en skurkstat. De är försvagade. Det får vi rapporter om. Men det krävs fortsatt internationellt tryck för att verkligen få till ett regimskifte.

Jag skulle vilja höra lite mer från utrikesministern om vad regeringen gör för att sätta lite mer tryck på Irans regim.

Anf. 111 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Det är väldigt bra att det råder enighet i Sveriges riksdag om att man bör lista IRGC under EU:s sanktionsregim mot terrorism. Det är naturligtvis någonting som regeringen driver, men jag kan konstatera att det trots regeringens ansträngningar fortsatt saknas enighet inom EU för en sådan listning.

Jag vill samtidigt påminna om att EU inom ramen för andra sanktionsregimer redan har vidtagit skarpa åtgärder mot Iran, inklusive mot IRGC som helhet och enskilda medlemmar av och entiteter inom IRGC.

Sedan Jina Mahsa Aminis död i iranska myndigheters förvar i september 2022 efter att hon arresterats för att ha brutit mot det strikta slöjtvånget har EU vid sammanlagt tio tillfällen utökat sanktionslistningarna mot ansvariga för repressionen i Iran. Flertalet av dessa listningar tillkom under Sveriges ordförandeskap i EU.

Över 200 individer och 40 entiteter är i dag sanktionslistade bara under det ramverk som är inriktat på just allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Iran. Bland dessa finns flera enheter med koppling till IRGC samt tongivande aktörer, som Irans sedlighetspolis och kultur- och utbildningsministerierna. Sanktionerna innebär inreseförbud och frysning av tillgångar i EU. Sanktionerna omfattar även förbud mot att exportera produkter till Iran som skulle kunna användas för inhemsk repression.

Flera iranska individer samt iranska underrättelse- och säkerhetsministeriet är också listade under EU:s sanktionsregim mot terrorism.

IRGC i dess helhet är också sedan över ett decennium sanktionslistat under EU:s regim mot Irans kärntekniska program. Både IRGC som organisation och en lång rad individuella medlemmar i organisationen omfattas därmed redan av frysning av tillgångar och inreseförbud i EU. Men låt mig ändå understryka att regeringen fortsätter att verka för en listning av IRGC också under EU:s sanktionsregim mot terrorism.

Vi konsulterar kontinuerligt andra EU-länder för att följa upp förutsättningarna för att ta frågan vidare, och vi är alltid beredda att vidta ytterligare åtgärder för att markera mot Irans agerande.

(Applåder)

Anf. 112 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Jag instämmer i att det är väldigt viktigt och bra att vi är eniga i riksdagen. Det är en styrka. Och vi hoppas att utrikesministern på de möten som hon medverkar vid i EU känner att hon verkligen har en enad riksdag bakom sig.

Vi socialdemokrater tycker såklart även att det är väldigt glädjande att statsministern valde att lyfta upp den här frågan på Europeiska rådets möte nu under hösten. Samtidigt väckte det en del frågor när regeringen och statsministern i oktober 2024, nästan ett halvår efter att tillkännagivandet riktades av den eniga riksdagen, gick ut och sa att man då skulle börja driva frågan på allvar och att man sökte stöd från riksdagen. Vi hade helt enkelt önskat att det skulle ha skett tidigare och att det engagemanget skulle ha kommit tidigare. Men vi tycker att det är otroligt bra att även statsministern driver den frågan nu.

Jag förstår att det är en komplicerad fråga på många sätt och att det som sagt krävs enighet. Det var också därför vi konstruerade tillkännagivandet så som vi gjorde. Men jag undrar fortfarande vad utrikesministern gör rent konkret för att skapa den enigheten. Genomförs exempelvis bilaterala möten med de länder som kanske inte är lika benägna att genomföra den här terrorlistningen? Eller vilka andra typer av åtgärder vidtar regeringen för att se till att vi kommer framåt i den frågan?

Jag undrar också vilka andra initiativ regeringen tar för att stötta de otroligt modiga kvinnorna och även männen i Iran som varje dag kämpar och riskerar sina liv. En i vårt tycke så enkel sak som att kanske inte bära ett visst klädesplagg kan ju innebära att riskera sitt liv. Det är alltså en kamp som tas varje dag på alla nivåer i Iran, och det är otroligt viktigt att vi visar dem vårt stöd, att vi på alla sätt vi kan står upp mot den iranska regimen och att vi verkligen står upp för deras kamp för frihet och demokrati.

Anf. 113 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det känns som att vi är relativt eniga i själva grundfrågan. Men vi vill alltid gärna att regeringen sätter ännu mer press på Iran.

Det är oroväckande. Det känns som att det är en relativt enkel fråga, och det borde finnas en bred enighet om just terrorstämplingen av IRGC.

Vi har hört förut att det finns länder i EU som står emot. Jag vill inte på något vis att utrikesministern hänger ut de länderna. Det förstår jag att hon inte vill. Men det skulle vara bra att få reda på lite grann vad skälen är till att de är emot terrorlistningen. Vad finns det för grundläggande skäl från de länder inom EU som är emot de här terrorlistningarna?

Det är lättare för oss att agera gentemot det när vi vet vad argumenten är mot en terrorlistning. Jag tycker att det egentligen borde finnas en enighet där. Det borde vara en lätt fråga.

Jag undrar också lite grann om det som Alexandra Völker var inne på. Hur agerar man för att stötta demonstranter samtidigt som man sätter press på styret i Iran? Hur agerar man för att stötta demokratiaktivister och de advokater som kämpar för dem som är fängslade? Det känns som att det krävs ett enormt stöd gentemot den iranska befolkningen samtidigt som vi sätter press på Irans styre.

Jag vill gärna höra lite mer om hur vi kan stötta och hur regeringen och EU arbetar för att stötta demokratiaktivisterna och demonstranterna i Iran.

Anf. 114 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Sverige använder sig av multilaterala forum och mekanismer för att framföra och förstärka våra kritiska budskap om och till Iran. I december 2022 uteslöts till exempel Iran ur FN:s kvinnokommission, vilket Sverige välkomnade. Inom FN-systemet finns också flera andra verktyg för att uppmärksamma situationen i Iran och hålla Iran ansvarigt. Låt mig nämna några av dem.

FN:s generalförsamling antar en årlig resolution om mänskliga rättigheter i Iran. Där är EU också pådrivande för att skärpa formuleringarna. I FN:s råd för mänskliga rättigheter lyfter Sverige återkommande både på egen hand och tillsammans med likasinnade länder det allvarliga läget för mänskliga rättigheter i Iran. Vid den senaste sessionen i oktober ställde sig Sverige bakom ett tvärregionalt anförande med fokus på kvinnors situation i Iran.

Tillsammans med likasinnade uppmanar vi återkommande Iran att samarbeta med relevanta internationella institutioner för mänskliga rättigheter. I samband med FN:s allmänna ländergranskning denna vecka kommer Sverige att upprepa denna uppmaning till Iran. Sverige kommer också att ta upp andra allvarliga frågor som berör situationen för mänskliga

rättigheter i Iran, såsom situationen för personer som tillhör etniska och religiösa minoriteter, tillämpningen av dödsstraff och godtyckliga frihetsberövanden. Många av de här frågorna tog jag också upp bilateralt med Irans utrikesminister i samband med att jag träffade honom i september.

Alexandra Völkers påpekande om brist på engagemang i ett tidigt skede stämmer inte. Engagemanget har verkligen funnits hela tiden. Jag är väldigt glad över det starka stöd som finns i en enig riksdag. Men som tidigare framförts har det inte funnits rättsliga förutsättningar för att gå vidare med detta. Nu finns det det, och vi väljer att driva det från statsministerns sida på högsta ort.

Jacob Risberg frågar varför vissa länder inte vill välja den här vägen. De diskussionerna förs i ganska förtroliga samtal, så jag kommer att vara försiktig här. Men det är klart att det som alltid finns olika läger i många frågor vad gäller vilken väg som är den bästa att välja – ska man välja den hårda vägen med sanktioner, eller ska man välja att försöka sig på en mer diplomatisk väg? Det är däremellan de här diskussionerna går.

Anf. 115 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaren och för interpellationsdebatten. Det är otroligt viktigt för oss att fortsätta prata om Iran, driva på mot Iran och verkligen agera mot Iran. Vi kommer att fortsätta lyfta den här frågan, för vi tycker att den är otroligt viktig.

Iran är verkligen ett stort hot. Iran är ett hot mot sina egna invånare och ett hot mot hela världen. Iran använder sitt våldskapital mot sina egna medborgare och utanför sitt lands gränser. Man använder det särskilt mot regimotståndare, även utanför landets gränser. Vi har sett hur man gång på gång kidnappar utländska medborgare för att kunna utöva påtryckningar, hur man förser Ryssland med vapensystem och hur man, som uppdagades i våras, använder sig av svenska gängkriminella för att kunna utföra dåd i Sverige. Det är otroligt allvarligt.

Jag har även tidigare lyft frågor om hur vi kan stötta kvinnorna i Iran på andra sätt. En sådan fråga handlar om att erkänna könsapartheid som ett brott mot folkkräkten. Jag tror att det finns många frågor vi behöver fundera på och fortsätta arbeta med framöver för att verkligen stötta kvinnorna och medborgarna i Iran i deras demokratiarbete.

(Applåder)

Anf. 116 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag välkomnar verkligen att det finns ett så starkt engagemang i riksdagen och att man uppmärksammar den väldigt allvarliga situationen i Iran. Jag tycker att Sverige har en särskild roll att spela i arbetet för att främja kvinnors och flickors rättigheter i Iran. Vi kan aldrig acceptera det auktoritära styrets omfattande och systematiska förtryck av kvinnor i Iran.

Det är viktigt att omvärlden fortsätter att fästa blicken på Iran. Därför är denna debatt väldigt viktig. Jag är glad att vi har den här i dag.

Sverige fortsätter att bidra till ett starkt internationellt tryck mot Iran. Vi gör detta genom samtliga medel som står till buds, skulle jag säga: genom direkta diplomatiska kontakter och kritisk dialog, genom EU, där Sverige fortsätter att verka för en kraftfull och enad Iranpolitik, och genom FN-systemet. Målet för allt vi gör är att påverka och åstadkomma en verk-

lig förändring för människor i Iran. Tillsammans med övriga EU och internationella partner fortsätter vi hela tiden att se över hur vi mest effektivt kan påverka Irans agerande och stödja det iranska folkets rättmätiga krav på respekt för mänskliga rättigheter. Det finns onekligen väldigt mycket kvar att göra.

Återigen: Stort tack för en väldigt viktig och bra debatt!
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:292 om Etiopien

Anf. 117 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Alexandra Völker har frågat mig vilka politiska initiativ jag ser att det är möjligt att ta för fred och trygghet för civilbefolkningen i Etiopien samt vilka initiativ Sverige avser att ta för att främja fredsprocessen i Etiopien.

För att möjliggöra en hållbar fred i hela Etiopien verkar Sverige bilateralt, i samarbete med likasinnade länder samt genom EU och FN för en inkluderande nationell dialog och en bred politisk lösning, för att de mänskliga rättigheterna ska respekteras, för att ansvar ska utkrävas samt för ett obehindrat och säkert humanitärt tillträde.

Sverige för, tillsammans med EU och FN, en fortlöpande dialog med den etiopiska regeringen och relevanta aktörer och uppmanar till politiska lösningar på konflikterna i landet. Sveriges och EU:s bistånd är viktiga verktyg som används för att stödja de processer som Etiopien inlett för att främja nationell dialog, säkerställa övergångsrättvisa samt genomföra avväpning, demobilisering och återintegrering av före detta kombattanter.

Anf. 118 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Med den här interpellationen vill jag lyfta blicken och rikta den mot ett av de länder som får oerhört lite uppmärksamhet, trots att det är en oerhört allvarlig situation med ett enormt lidande som råder där.

Etiopien bedöms enligt Unicef vara ett av de länder i världen som kommer att ha störst andel barn i sin befolkning år 2050. Etiopien är också och kommer att fortsätta vara ett av de länder som drabbas kraftigast av klimatförändringar. Världsbanken har konstaterat att den torka som landet lidit av under de senaste åren, den svåraste på 40 år, har drabbat delar av befolkningen oerhört hårt. Samtidigt har översvämningar skadat både infrastruktur och försörjning i andra delar av landet. Med den förväntade utvecklingen framåt ser det tyvärr inte bättre ut, utan det här riskerar till och med att radera tidigare utveckling om det inte åtgärdas nu.

Klimatförändringarna slår extra hårt mot befolkningen med tanke på de konflikter som under lång tid har präglat landet. Det är konflikter som skapar en ond cirkel och gör det svårt för landet att utvecklas så som behövs för att möta kommande utmaningar. En långvarig, stabil och inkluderande fred är en helt avgörande fråga för Etiopien. När kriget i Tigray tog slut var vi väl många som drog en lättnadens suck. Men samtidigt kunde vi se det faktum att amharerna inte inkluderades i fredsförhand-

lingarna och fredsavtalet och att det har skapat stora utmaningar för fredsprocessen.

De nu pågående konflikterna i Amhararegionen kostar människoliv, påverkar möjligheten att gå i skolan och påverkar humanitära insatser. 4,1 miljoner barn bedöms vara utan skola i Amhararegionen i dagsläget. Transportkorridorer äventyras regelbundet, vilket försvårar humanitär hjälp. Det har kommit flera rapporter om drönarattacker; bland annat ska en skola och civila hem ha förstörts.

Konflikterna i regionen gör det svårt för organisationer att verka i området. Exempelvis har World Food Programme uttryckt behov av säker passage för att kunna fortsätta nå de mest utsatta familjerna. Man framhåller behovet av att alla parter måste säkerställa skydd och säkerhet för civila, inklusive humanitära aktörer och deras tillgångar och lokaler. Den nuvarande situationen hotar World Food Programmes möjlighet att stötta nästan en halv miljon utsatta människor i regionen. I september var det endast 49 000 av de planerade 340 000 som fick akut nödhjälp med mat.

Etiopien är ett land med stor påverkan på hela regionen. Att bidra till en inkluderande fredsprocess bör därför vara en prioritet för regeringen. Folke Bernadotteakademien spelar en viktig roll utifrån det fredsavtal som råder, men vi ser att det behövs mycket mer.

Etiopien är ett land där Sverige har haft ett långt engagemang. Vi var med och byggde upp det etiopiska flygvapnet, och vi har haft ett över 60-årigt biståndsen­gagemang. Sverige behöver därför ta en viktigare och större roll framöver.

Det är ett stort antal svenskar som varje dag oroar sig över sina nära och kära på plats i Etiopien, inte minst i Amhararegionen. Kan vi förvänta oss att Sverige kommer att spela en större roll framöver?

Anf. 119 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, Alexandra Völker, som har ställt frågan, och tack, utrikesministern, som är här för att diskutera! Etiopien är som sagt lite av en glömd situation, åtminstone i svenska medier för tillfället. Så har det varit i synnerhet de senaste åren när vi har sett den fullskaliga invasionen i Ukraina och krigen i Gaza och Sudan.

När fredsavtalet i Tigray kom 2022 var vi många som blev väldigt glada. Samtidigt föll det snabbt i medieskugga. En hel del konflikter har återkommit under den här tiden, bland annat i Amhara och Oromia. Enligt Unicef är det omkring 9 miljoner barn som har tvingats hoppa av skolan.

I januari återupprättade Etiopien och Somalia fulla diplomatiska relationer, ett år efter att relationerna bröts för att Etiopien hade ingått ett samarbetsavtal med Somaliland. Samtidigt som konflikterna pågår ökade de godtyckliga fängslandena och tvångsvräkningarna under förra året. Tusentals civila har satts i interneringsläger i Amhara, och i november förbjöds tre prominenta MR-organisationer, i en tid då civilsamhället och fria medier är extra viktiga. Det krävs att vi sätter press på Etiopien.

Det krävs också att vi fortsätter att ha ett starkt svenskt bistånd för att nå någon form av möjlighet till fred och stabilitet. Etiopierna har inte bara interna problem, utan man har också enligt UNHCR 823 000 flyktingar från Sydsudan, Somalia och Eritrea.

Prot. 2024/25:61
23 januari

Svar på
interpellationer

Biståndet till Etiopien har bland annat gått till att främja kvinnors deltagande i fredsprocessen. Detta är ett viktigt spår där Sverige har lite grann av en unik roll med Folke Bernadotteakademien, som Alexandra Völker nämnde, just när det gäller inkluderandet av kvinnor i fredsprocessen. Den tidigare feministiska utrikespolitiken måste jag också nämna här.

Vi har haft relationer med Etiopien sedan 1866, och 1954 blev Etiopien Sveriges första biståndsland. Vi har en lång historia av att försöka hjälpa Etiopien och etiopierna. Vi har också en stor etiopisk diaspora här i Sverige där man, som sagt, är orolig för sina nära och kära i Etiopien.

Jag uppmanar alltså regeringen att fortsätta satsa på Etiopien och att fortsätta satsa på de unika delar där vi bidrar genom Folke Bernadotteakademien, att stödja civilsamhället i Etiopien nu när det är som allra viktigast och att även försöka stödja fri press.

Anf. 120 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Regeringen följer noga situationen i Etiopien och ser mycket allvarligt på de uppgifter som rapporterats gällande omfattande övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna, internationell humanitär rätt och flyktingrätt. Sverige och EU kräver att oberoende utredningar görs och att ansvar utkrävs.

Sveriges stöder EU:s villkor om konkreta framsteg för ökat ansvarsutkrävande för att fullt ut normalisera relationerna med Etiopien. Gedigna processer för övergångsrättvisa och ansvarsutkrävande som syftar till att komma till rätta med kränkningar av de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten i Etiopien de senaste decennierna är grundläggande för att säkerställa en hållbar fred i hela landet, möjliggöra försoning och förhindra framtida övergrepp och kränkningar.

Den etiopiska regeringen har inlett en process för en övergångsrättvisa. Sverige följer tillsammans med likasinnade länder denna process nära och verkar för att den ska ske enligt internationella standarder och på ett trovärdigt och transparent sätt.

En viktig del av Sveriges bistånd till Etiopien syftar till att öka respekten för de mänskliga rättigheterna. Därtill stöder Sverige genom biståndet kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i Addis Abeba, som bland annat har en viktig roll när det gäller att säkerställa övervakning av situationen för mänskliga rättigheter i Etiopien. Stödet syftar bland annat till att bidra till ansvarsutkrävande och kapacitetsutveckling vad gäller mänskliga rättigheter, exempelvis att stärka den etiopiska MR-kommissionens möjligheter att agera mot och övervaka kränkningar och övergrepp när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Anf. 121 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret, och tack, Jacob Risberg från Miljöpartiet, för deltagandet i den här debatten! Jag skulle egentligen önska att vi hade fler diskussioner om just det här ämnet också i Sveriges riksdag.

Det som sker i Etiopien är otroligt allvarligt, och det är otroligt många människor som berörs. Det är väldigt många människoliv som går till spillo, och det är många som verkligen får lida. Det är också otroligt oroväckande inför framtiden.

Vi måste få situationen att lugna ned sig. Vi måste få en fredsprocess som verkligen inkluderar hela befolkningen och kan föra Etiopien in i framtiden och också gör att alla kan få sina rättigheter tillgodosedda. Det handlar om att man får leva i fred, att barn kan få gå i skolan och att Etiopien kan få en chans att ställa om i det klimatarbete som kommer att krävas för att det ska gå att bo där i framtiden.

Det är väldigt viktigt att Sverige och det internationella samfundet fortsätter att agera för detta. Sverige har ju, som tidigare har nämnts här, på många sätt en unik roll att spela just på grund av vårt väldigt långa engagemang i Etiopien. Nu behöver vi ta den rollen. Vi behöver också ta den chansen. Detta handlar ju om vilken framtid vi vill ha.

Vi ser på så många håll i världen att det går åt helt fel håll. Vi behöver få en långsiktig fred som också stabiliserar regionen, för detta kan påverka hela regionen och få otroligt stora konsekvenser – ännu större än dem vi ser i dag.

Jag tackar för den här debatten så här långt, men jag hoppas verkligen att utrikesministern i sitt nästa inlägg lite tydligare kan säga vad Sverige kan spela för roll framöver, utöver det som vi redan gör i dag. Det behövs tyvärr mer.

Anf. 122 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Detta är den femte debatten för oss i dag, så jag börjar känna mig lite mör i skallen.

Det som utrikesministern säger låter ganska lovande. Vi har ju jobbat länge med Etiopien. Jag vill bara ställa några frågor om sådant som vi verkligen inte får glömma bort.

Kan utrikesministern lova att fortsätta hålla fokus på Etiopien så länge hon är utrikesminister och även fortsätta att lyfta Etiopien i EU-kretsen? I mycket av arbetet krävs det att det finns ett EU-tryck också. Sverige kan inte agera ensamt, men Sverige är en nyckelaktör här med tanke på den långa historia vi har när det gäller relationen till Etiopien.

Jag undrar också om utrikesministern kan lova att fortsätta att satsa på bistånd som går till just civilsamhället och kvinnors deltagande i freds- och demokratiseringsprocessen. Då tror jag att vi kan nå en enighet i den här frågan, och då skulle jag vara väldigt glad och nöjd.

Anf. 123 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Konflikterna i Etiopien kan inte lösas med militära medel. Den permanenta vapenvilan i Tigrayregionen mellan regeringen och Tigray People's Liberation Front har nu varit i kraft i drygt två år. Det är nu avgörande att få till stånd lösningar på de pågående konflikterna i Amhara- och Oromiaregionerna. Sverige för tillsammans med EU och FN en fortlöpande dialog med den etiopiska regeringen och relevanta aktörer, där vi uppmanar till dialog och politiska lösningar på konflikterna i landet.

Sveriges strategi för utvecklingssamarbete med Etiopien 2022–2026 innehåller ett tydligt fokus på fredliga och inkluderande samhällen. Strategin sträcker sig alltså fram till 2026, vilket är tidpunkten för nästa val. Så mycket förhandsbesked kan jag alltså ge. Sedan hoppas jag att jag är kvar också efter valet.

Genom biståndet spelar vi således en viktig roll för att främja en hållbar fred i Etiopien. Sverige stöder och samarbetar nära med FN:s utvecklingsprogram, UNDP, den nationella dialogkommissionen och aktörer i det civila samhället. Jag vill försäkra Jacob Risberg att jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter är någonting som genomsyrar Sveriges arbete runt om i världen.

Genom vår ambassad i Addis Abeba deltar vi i styrgruppen för UNDP:s fond, som etablerats till stöd för den nationella dialogprocessen. Detta ger oss en viktig plattform för att bevaka och påverka processen i rätt riktning.

Sverige bidrar även genom biståndet med 52 miljoner kronor under perioden 2024–2026 till den pågående processen för demobilisering, avväpning och återintegrering, via UNDP:s särskilda fond för detta.

Interpellanten har varit inne på Folke Bernadotteakademin, som är viktig här och som bidrar med tekniskt stöd till denna process. Man har i år tillsatt en särskild tjänst vid ambassaden i Addis Abeba, bland annat för att kunna följa och bidra till processen på plats.

Vägen mot hållbar fred i Etiopien kommer troligen att vara lång och komplicerad. Det är därmed av största vikt att det internationella samfundet fortsätter att engagera sig. Sverige kommer att fortsätta arbeta aktivt tillsammans med EU, FN och andra partner för att bidra till stabilitet och åstadkomma en hållbar fred i hela landet.

(Applåder)

Anf. 124 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Syftet med interpellationsdebatten var att vi skulle rikta blicken mot Etiopien, som jag sa tidigare. I ett läge när det ibland känns som att hela världen brinner är det väldigt viktigt att vi verkligen klarar av att se hur det är överallt, för detta får otroligt stora konsekvenser. Det är viktigt att vi fokuserar på vårt närområde, men vi måste också klara av att se hela vår planet och alla de konflikter och allt det lidande som pågår.

Etiopien är ett otroligt tydligt exempel på att fredsprocesser som inte inkluderar hela befolkningen inte är fungerande och hållbara i längden. Det handlar om att se hela befolkningen. Det handlar om att inkludera kvinnor. Precis som Jacob Risberg har lyft här är det otroligt viktigt att vi också fortsätter att stötta civilsamhället, för det kommer att vara helt avgörande framåt. Där är det också glädjande med utrikesministerns svar.

Jag tänker att vi har all anledning att återkomma till denna fråga framöver, för den får verkligen alldeles för lite uppmärksamhet trots den allvarliga situationen och hur detta kan påverka hela regionen och få otroligt långtgående konsekvenser. Men jag tackar för debatten i dag.

(Applåder)

Anf. 125 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Sverige har ett omfattande och långt engagemang i Etiopien. Det avser vi att fortsätta med – det vill jag vara väldigt tydlig med. Regeringen kommer att fortsätta följa situationen i Etiopien noga. Vi står i nära kontakt med EU:s utrikestjänst, EU:s särskilda representant för Afrikas horn, EU:s medlemsstater, FN, civilsamhället och andra relevanta aktörer.

Sverige och Etiopien har en över 130 år lång tradition av handelsförbindelser och en över 70 år lång tradition av utvecklingssamarbete. Det finns i dag många svenskar med etiopiska rötter, och flera svenska företag arbetar i och med Etiopien. Sverige för en aktiv och löpande dialog med de här aktörerna om situationen i landet. Etiopiens ekonomiska reformer innebär en möjlighet till ökat välstånd för befolkningen, men fred är en förutsättning för detta. Det är något som Sverige och många andra konsekvent lyfter fram.

Jag vill tacka för debatten, och jag vill tacka Alexandra Völker för att hon sätter ljuset på Etiopien. Det behövs, och det kommer att behövas även fortsättningsvis. Stort tack!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2024/25:92 Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:57 Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård

2024/25:3298 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)

2024/25:3302 av Stina Larsson m.fl. (C)

med anledning av skr. 2024/25:64 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2023

2024/25:3304 av Rasmus Ling m.fl. (MP)

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 januari

2024/25:338 Eftersupning

av *Gustaf Lantz* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:339 Kompetensförsörjning inom vård och omsorg

av *Marie Olsson* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:340 Framtiden för Riksarkivet i Östersund

av *Kalle Olsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

Prot. 2024/25:61

23 januari

Svar på

interpellationer

2024/25:341 Villkor för kreditförmedlare

av *Björn Wiechel* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:342 Internmoms

av *Marie Olsson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:343 Grundläggande fysisk förmåga

av *Erik Ezelius* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:344 God välfärd i hela landet

av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 januari

2024/25:695 Arbetsrelaterade dödsolyckor inom de gröna näringarna

av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:696 Förbud mot pälsdjursfarmning

av *Kajsa Fredholm* (V)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:697 Kooperationens år 2025

av *Monica Haider* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:698 Reglering av bullernivåer

av *Erik Ezelius* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:699 Ungdomskriminalitetsnämnder

av *Teresa Carvalho* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:700 Politisk markering mot valet i Belarus

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:701 Omedelbart omhändertagande av djur

av *Staffan Eklöf* (SD)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:702 Tidsplan för förenklingar och effektiviseringar av dispenstransporter

av *Carina Ödebrink* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:703 Utjämningsystemet

av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 januari

2024/25:671 Väntetider för utredning av neuropsykiatriska problem

av *Sanna Backeskog* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:667 Ökat EU-engagemang i Moldavien

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:668 Förändringar och ansvarsutkrävande i sjukvården

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:669 Ny rättslig grund för terrorlistning av IRGC

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:672 Förtydliganden kring nya IKN-bestämmelser

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:676 Gränsvärden för PFAS i alla livsmedel

av *Magnus Manhammar* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:673 Statsbidrag för att mildra effekterna av inflationen

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:677 Regeringskansliets kommunikationskostnader

av *Peder Björk* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:674 Omställning av sjöfarten

av *Ola Möller* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:675 Den svenska veterinärmarknaden

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:678 Arrestering av Venezuelas diktator

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:680 Ökande kostnader inom barn- och ungdomsidrotten

av *Serkan Köse* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:679 Ett omedelbart upphävande av dödsdomarna mot Pakhshah Azizi och Wrisha Moradi

av *Lawen Redar* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:681 Avveckling av ägandet i Sweden House

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

Prot. 2024/25:61
23 januari

2024/25:683 Utökat uppdrag till Försvarsmusiken

av *Tomas Eneroth* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:682 Jaktmöjligheter i naturreservat

av *Marie Olsson* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:685 Konkurer inom byggbranschen

av *Leif Nysmed* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:686 Färdtjänstlagstiftningen

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:687 Säkerhetsbrister på Lantmäteriet

av *Denis Begic* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.45.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Svar på interpellation 2024/25:317 om kvinnors ekonomiska utsatthet och överskuldssättning.....	1
Anf. 1 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	1
Anf. 2 ANNA WALLENTHEIM (S)	2
Anf. 3 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	3
Anf. 4 ANNA WALLENTHEIM (S)	4
Anf. 5 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	5
Anf. 6 ANNA WALLENTHEIM (S)	6
Anf. 7 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	7
§ 3 Svar på interpellation 2024/25:257 om företag som agerar i israeliska bosättningar	8
Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	8
Anf. 9 JACOB RISBERG (MP)	8
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V).....	9
Anf. 11 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	10
Anf. 12 JACOB RISBERG (MP).....	11
Anf. 13 HÅKAN SVENNELING (V).....	11
Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	12
Anf. 15 JACOB RISBERG (MP).....	13
Anf. 16 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	13
§ 4 Svar på interpellation 2024/25:264 om bilden av UNRWA i Sverige.....	13
Anf. 17 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	13
Anf. 18 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	14
Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V).....	15
Anf. 20 JACOB RISBERG (MP)	16
Anf. 21 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	16
Anf. 22 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	17
Anf. 23 HÅKAN SVENNELING (V).....	18
Anf. 24 JACOB RISBERG (MP).....	19
Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 26 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	20
Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	20
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:275 om läget i Syrien	21
Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
Anf. 29 OLA MÖLLER (S)	21
Anf. 30 HÅKAN SVENNELING (V).....	22

Anf. 31 JACOB RISBERG (MP).....	23
Anf. 32 KADIR KASIRGA (S)	24
Anf. 33 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	25
Anf. 34 OLA MÖLLER (S)	26
Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V)	27
Anf. 36 JACOB RISBERG (MP).....	27
Anf. 37 KADIR KASIRGA (S)	28
Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Anf. 39 OLA MÖLLER (S)	29
Anf. 40 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	29
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:291 om Iran.....	30
Anf. 41 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	30
(forts. § 8).....	31
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 7 Frågestund	31
Anf. 42 ANDRE VICE TALMANNEN	31
<i>Regeringens ekonomiska politik</i>	<i>31</i>
Anf. 43 GUNILLA CARLSSON (S)	31
Anf. 44 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	32
Anf. 45 GUNILLA CARLSSON (S)	32
Anf. 46 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	32
<i>Väntetiderna i vården.....</i>	<i>32</i>
Anf. 47 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	32
Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	33
Anf. 49 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	33
Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	33
<i>Regeringens ekonomiska prioriteringar.....</i>	<i>33</i>
Anf. 51 KARIN RÅGSJÖ (V)	33
Anf. 52 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	34
Anf. 53 KARIN RÅGSJÖ (V)	34
Anf. 54 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	34
<i>Strandskyddet.....</i>	<i>35</i>
Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C).....	35
Anf. 56 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	35
Anf. 57 KERSTIN LUNDGREN (C).....	35
Anf. 58 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	35
<i>Följderna av ett förändrat strandskydd.....</i>	<i>36</i>
Anf. 59 REBECKA LE MOINE (MP).....	36
Anf. 60 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	36
Anf. 61 REBECKA LE MOINE (MP).....	36
Anf. 62 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	36

<i>Kortare vårdköer</i>	37	Prot. 2024/25:61
Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M)	37	23 januari
Anf. 64 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	37	-----
Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M)	37	
Anf. 66 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	38	
<i>Vård i glesbygden</i>	38	
Anf. 67 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	38	
Anf. 68 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	38	
Anf. 69 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	39	
Anf. 70 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	39	
<i>Utfasning av importerat sojaprotein</i>	39	
Anf. 71 CAMILLA MÅRTENSEN (L)	39	
Anf. 72 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	39	
Anf. 73 CAMILLA MÅRTENSEN (L)	40	
Anf. 74 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	40	
<i>Förbud mot anonyma konton på sociala medier</i>	40	
Anf. 75 MARKUS SELIN (S).....	40	
Anf. 76 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	40	
<i>Rätten till jakt</i>	41	
Anf. 77 STAFFAN EKLÖF (SD).....	41	
Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	41	
<i>Oseriösa spelbolag</i>	41	
Anf. 79 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	41	
Anf. 80 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	42	
<i>Rekryteringsstöd till välfärdsyrken på landsbygden</i>	42	
Anf. 81 MARTINA JOHANSSON (C).....	42	
Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	42	
<i>En granskningsfunktion för utvärdering av regionerna</i>	42	
Anf. 83 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	42	
Anf. 84 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	43	
<i>Skydds jakt på varg</i>	43	
Anf. 85 MATHIAS BENGTTSSON (KD).....	43	
Anf. 86 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	44	
<i>Behovsprincipen i vården</i>	44	
Anf. 87 YASMINE BLADELIUS (S).....	44	
Anf. 88 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	44	
<i>Enhetliga regler för olika sparformer</i>	45	
Anf. 89 DAVID PEREZ (SD)	45	
Anf. 90 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	45	
<i>Förändring av naturvårdsarbetet</i>	45	
Anf. 91 ANDREA ANDERSSON TAY (V).....	45	
Anf. 92 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	45	
<i>Begränsat antal hundar av högriskras</i>	46	
Anf. 93 FREDRIK KÄRRHOLM (M).....	46	
Anf. 94 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	46	

<i>Tillgången på svenskt kött</i>	46
Anf. 95 LILI ANDRÉ (KD)	46
Anf. 96 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	47
<i>Tillsättandet av nya landshövdingar</i>	47
Anf. 97 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	47
Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	47
<i>Ett komplett skuldregister</i>	48
Anf. 99 MATS HELLHOFF (SD)	48
Anf. 100 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	48
<i>Barnbidraget</i>	48
Anf. 101 PEDER BJÖRK (S)	48
Anf. 102 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	49
<i>Generationsskiften i jordbruket</i>	49
Anf. 103 JOHNNY SVEDIN (SD)	49
Anf. 104 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	49
<i>Skarven och EU</i>	50
Anf. 105 BJÖRN PETERSSON (S)	50
Anf. 106 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	50
<i>Regelverket för internationell e-handel</i>	50
Anf. 107 BJÖRN TIDLAND (SD)	50
Anf. 108 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	51
§ 8 (forts. från § 6) Svar på interpellation 2024/25:291 om Iran	51
Anf. 109 ALEXANDRA VÖLKER (S)	51
Anf. 110 JACOB RISBERG (MP)	52
Anf. 111 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	52
Anf. 112 ALEXANDRA VÖLKER (S)	53
Anf. 113 JACOB RISBERG (MP)	54
Anf. 114 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	54
Anf. 115 ALEXANDRA VÖLKER (S)	55
Anf. 116 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	55
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:292 om Etiopien	56
Anf. 117 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	56
Anf. 118 ALEXANDRA VÖLKER (S)	56
Anf. 119 JACOB RISBERG (MP)	57
Anf. 120 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	58
Anf. 121 ALEXANDRA VÖLKER (S)	58
Anf. 122 JACOB RISBERG (MP)	59
Anf. 123 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	59
Anf. 124 ALEXANDRA VÖLKER (S)	60
Anf. 125 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	60
§ 10 Bordläggning	61
§ 11 Anmälan om interpellationer	61
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	62

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	63	Prot. 2024/25:61
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 15.45.....	64	23 januari
